

SKOLLEDAREN.

En tidning för Sveriges viktigaste chefer

Reportage

Så arbetar rektor Sative
mot hedersförtrycket

Ledarskap

Följ med till landets
första språknodskola

Forskning

Anpassningar är ett hett
ämne – forskaren ger råd

Medlem

Hurra för skolledaren!
Fira Skolledarnas dag 1/9

Tema

REKTORS- UTBILDNINGAR

Det livslånga
lärandet

Mostafas mixade utbildning

Lägga ner eller lösa – innovativa
rektorn Mostafa Geha i Hedemora
satsade på en oprövad metod.
Nu studerar unga och gamla
sida vid sida.

Tryckt och digitalt i ett paket!

Nu kan du beställa våra läromedels-
paket och få det bästa av två
världar, tryckt och digitalt!

En oslagbar
klassrums-
kombo!

Fler paket finns
på nok.se/paket/!

07 / Ledare

Förbundsordförande Ann-Charlotte Gavelin Rydman skriver om vikten av kompetensutveckling.

08 / Tema: Rektorsutbildningar

Det egna livslånga lärandet är en naturlig del för att kunna leda andra till lärande. Vi synar utbildningsmöjligheter.

19 / Ledarskap

Språknodskola – vad är det? Följ med till Luleå och möt rektor Sofia Kvick.

23 / Enkäten

Skolledare efter PIRLS: "Så jobbar vi för att öka på läsförståelsen."

25 / Skolsverige runt

Skolledarnas dag och riksmötets öppnande – på gång just nu runt om i landet.

27 / Forskning

"Inspireras av framgångsrika lärare", tipsar professorn om extra anpassningar.

30 / Reportage

Mostafa Gehas metod: I Hedemora studerar unga och gamla sida vid sida.

36 / Reportage

Nytt ansvar för rektorer: att arbeta mot hedersrelaterat våld och förtryck. Så gör rektor Sative Andersson Lilja i Lilla Edet.

43 / Nyheter

Kort summering av Almedalsveckan och vi uppmärksammar en ung ledare.

44 / Böcker

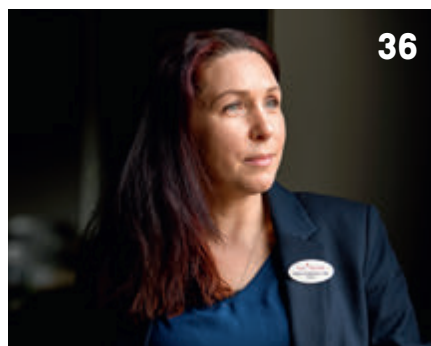
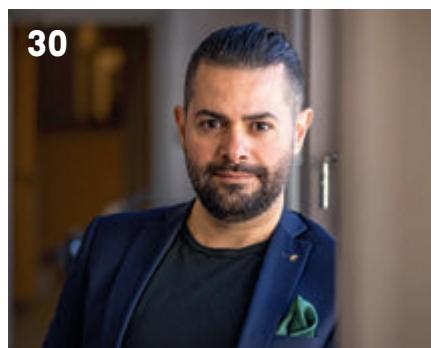
Tre tips på nya böcker för skolledare.

45 / Gästkrönika

Sofia Egeholm, biträdande rektor och student på Rektorsprogrammet, har ordet.

47 / Ditt medlemskap

Skolledarnas dag och nya profilprodukter för lokalföreningarna att beställa.

ÅRETS STÖRSTA NYHET BÖCKER.

Nu introducerar vi våra digitala läromedel som tryckta böcker till ett svårslaget pris.

Först ut är årskurserna 7–9 i Historia, Geografi, Religionskunskap, Samhällskunskap, Biologi, Fysik, Kemi och Teknik. Samma kvalitetssäkrade och trovärdiga innehåll som läromedlen online. Allt för att du ska få så bra verktyg som möjligt i din undervisning.

Läs mer på [NE.se](https://ne.se)

Bok + Digitalt
från **179 kr**

REDAKTION

Anna-Klara Aspegren

Chefredaktör, vik
anna-klara.aspegren@skolledaren.se

Lars Eriksson

Art Director
lars.eriksson@skolledaren.se

Lenita Järlhage

Reporter
lenita.jarlhage@skolledaren.se

Håkan Söderberg

Reporter
hakan.soderberg@skolledaren.se

Markus Thunberg

Digitalchef
markus.thunberg@skolledaren.se

Michael Jonsson

Ansvarig utgivare
michael.jonsson@skolledaren.se

KONTAKT

Mejl: redaktionen@skolledaren.se

Post: Skolledaren, Box 27038,
102 51 Stockholm

Webb: skolledaren.se

Ges ut av: Sveriges Skolledare

Produktion: Ahead Publishing

Tryckeri: Aller Tryk

Medlem: Sveriges Tidskrifter

Omslagsfoto: Henrik Hansson

Nästa nummer: 26 september

 facebook.com/
skolledaren

 linkedin
@skolledaren

 twitter
@skolledaren_

Tryckad
5041-0806

MIX
Produkt av
Skogsmark
FSC® C121078

PRENUMERATION

Medlem: Du kan enkelt hantera din prenumeration på sverigesskolledare.se/minsida eller ring Kontakten 077-517 09 00.

Ej medlem: Kontakta larartidningar@flowinfo.se eller 08-799 62 50.
Helårsprenumeration 576 kr.

ANNONS

Annonsbokning: Andrea Åhslund

Mediakraft AB

andrea.ahslund@mediakraft.se,

tel: 073-508 05 73

mediakraft.se

Redaktionen ansvarar inte för icke beställt material. Allt innehåll i tidningen lagras och publiceras elektroniskt. Förbehåll mot sådan lagring måste anmälas i förväg.

Webb: sverigesskolledare.se

Telefon: 077-517 09 00

Postadress: Box 3266,

103 65 Stockholm

Besöksadress: Vasagatan 48,
111 20 Stockholm

Rektor – med rätt att lära under hela yrkeslivet

Fler än 4 av 10 skolledare har inte möjlighet att få den kompetensutveckling och fortbildning de behöver inom ramen för sin arbetstid. Fler än hälften av skolledarna har inte möjlighet att följa med i relevant forskning med bäring på deras yrkesområde inom ramen för sin arbetstid.

Detta är siffror från Sveriges Skolledares undersökning Stora Skolledarenkäten, som nära 4100 skolledare har besvarat. Det är ju hela skolans poäng, att lära och utveckla. När de som ska leda verksamheten själva inte har förutsättningar att lära nytt, hänga med och inhämta nya rön och råd, då är ju något gålet!

Vi har därför valt att fokusera på rektorsutbildningarna i vårt tema i detta nummer, sidorna 8–17, och Skolledarens reporter Lenita Järlhage har gjort en djupdykning i ämnet.

Tema rektorsutbildningar ger dig en bred bild av hur, när och vilka utbildningar du kan söka, om rådande skolpolitik, vad förbundet tycker och vill, och inte minst – ett reportage direkt från klassrummet på Rektorsprogrammet.

I DET HÄR numret av Skolledaren får du också följa med på inspirerande reportage

till Luleå, sid 19–21, till Hedemora, sid 30–35, och till Lilla Edet, sid 36–42. Där vi möter skolledare som lyssnar, lär, tänker nytt och gör skillnad varje dag på sina jobb. Välkomna till höstterminen. Nu kör vi!

Anna-Klara Aspegren
Chefredaktör, vik

SOCIALT

Följ oss på sociala medier

Du vet väl om att Skolledaren finns att följa i sociala kanaler?

Du hittar oss på Twitter, LinkedIn och Facebook.

Ta del av nyheter och ställ frågor till redaktionen på @skolledaren_ (Twitter), @skolledaren (Facebook och LinkedIn).

NYHETSBREV

Skolledare Fredag

Få det senaste om allt från politik till forskning och spännande reportage med vårt nyhetsbrev Skolledare Fredag.

På skolledaren.se kan du anmäla dig till brevet.

Håll utkik i mejlkorgen varje fredagslunch!

DEBATT

Tyck till hos oss

Gör din röst hörd! Hör av dig till oss på debatt@skolledaren.se

Ju kortare och koncigare, desto större chans till publicering! Texterna hittar du sedan på skolledaren.se, under taggen "debatt". Vi hör!

Aktuell utgivning

Lärare & elev, 4 u

Wiweka Warnling Conradson
Lena Sandström
Henrik Ahlenius
ISBN: 978-913902720-1

UFB 2 vt 2023

ISBN: 978-913902667-9

UFB 6 Rättspraxis i skolan 2022/23

Lars Werner
Mikael Hellstadius
Carl-Gustaf Tryblom
ISBN: 978-913902677-8

Medling vid konflikter som rör barn och unga – i familjen, i skolan och vid brott

Bergman, Finlay, Fromholz,
Hakvoort, Jacobsson, Monemi,
Rejmer, Wahlin
ISBN: 978-913902567-2

NORSTEDTS
JURIDIK | KARNOV
GROUP

Planera läsåret i ett digitalt årshjul

Öka samverkan och få bättre överblick.
Samla alla planer och dokumentation
på ett ställe med ett årshjul som kan
integreras med kalendrar och intranät.

I augusti och september sparar du 25%
när du skaffar en ny Enterprise-licens
genom att ange koden **Skolledaren**.

Kontakta oss på info@plandis.com eller
tel. 031 - 797 48 61 så hjälper vi dig.

www.plandisc.se

 VISMA | plandisc

Bra förutsättningar ger tydlig kompass

"I värsta fall får en ny rektor en nyckel i handen och ett 'lycka till'."

Vi lämnar nu en sommar bakom oss. En sommar som jag hoppas har bestått av en välförtjänt ledighet för er skolledare. Att den har gett utrymme till vila men kanske också lite reflektion kring ert uppdrag.

Jag har i alla fall reflekterat en hel del kring det ansvar som skolledare bär på i yrkesvardagen. Rektors ansvar omnämns 120 gånger i skollagen. Till det kommer det stora arbetsmiljöansvaret som fastställs i arbetsrätten. Ansvar att stötta barnens och elevernas lärande både när det gäller kunskapsmål och sociala mål vilar tungt på rektor. Det är ett kvitto på att det är ett av Sveriges absolut viktigaste chefsyrken.

Men i dag saknar många skolledare rätt förutsättningar att fördjupa och utveckla sitt pedagogiska ledarskap, särskilt när de är nya i sina uppdrag.

Samtidigt är nya skolledare i extra stort behov av stöd för kompetensutveckling. Men vi har sett att arbetsgivarnas introduktion för

skolledare ofta brister, vilket bidrar till att många nya rektorer slutar redan efter första året. I bästa fall får en ny rektor en genomgång av de system som används på arbetsplatsen och i allra bästa fall en handledare som kan stötta upp i inledningen. I värsta fall får en ny rektor en nyckel i handen och ett "lycka till".

SVERIGES SKOLLEDARE HAR tillsammans med SKR och skolchefsföreningen tagit fram ett stöd för nya rektorer som heter "En rektors första hundra dagar". Det borde inte behövas men att det finns vittnar om att introduktionen sällan når upp till förväntningarna.

Huvudmannen ska enligt Skolverkets måldokument för rektorsprogrammet dessutom ge rektorn utrymme i tjänsten för att gå utbildningen. Men det är väldigt få arbetsgivare som gör det i praktiken. Att rektorn har utrymme att senare i karriären utveckla sin kompetens genom fortbildning är heller inte alltid fallet. Antingen saknas stödstrukturer som frigör tid till kompetensutveckling, eller så saknas en kompetensutvecklingspott, eller så saknas en kompetensutvecklingsplan som gäller för skolledaren.

Turligt nog är de flesta skolledarna väldigt nöjda med rektorsprogrammet. Det är relevant innehåll, intressanta diskussioner med de andra rektorerna och ett bra avstamp in i yrket. Dessutom finns en mängd fördjupningsutbildningar som Skolverket tagit fram inom ramen för Fortbildning för rektorer (FFR).

VI ÄR OCKSÅ glada att professionsprogrammet har väckt till liv ett hopp om långsiktig professionsutveckling. Rådet för skolans professioner är igång med sitt viktiga arbete och kommer att ha en viktig roll i att utveckla en strukturerad kompetensutveckling för skolledare. Precis innan sommaren meddelade dessutom regeringen att de lyssnat på Sveriges Skolledare och kommer att ge Skolverket i uppdrag att utveckla FFR till en magister- eller masterexamen inom skolledarskap.

Men nu behöver arbetsgivarna ta sitt ansvar. Vi vill vara de allra bästa cheferna i skolan och förskolan men då behöver bättre förutsättningar komma på plats. Livet är hårdare på toppen. Men med rätt kompetensutveckling, i rätt tid med rätt resurser, får skolledaren både en stabil vandringsstav och en tydlig kompass för att ta sig an uppdraget på allra bästa sätt. ■

Ann-Charlotte
Gavelin Rydman
Ordförande
Sveriges Skolledare

REKTORSROLLEN – ETT LIVSLÅNGT LÄRANDE

Att vara rektor är också att vara elev och sätta sig i skolbänken med jämna mellanrum. Det egna livslånga lärandet är en naturlig del för att kunna leda andra till lärande. Tema Rektorsutbildningar visar vilka vägar du måste gå och vilka du kan välja för att utbilda och vidareutbilda dig i din skollarroll.

Tema.

REKTORSUTBILDNINGAR

Dags att söka vårens rektorsutbildningar

Den 15 oktober är sista anmälningssdag till de rektorsutbildningar som startar våren 2024. Trots att nära 1 200 rektorer utbildas på Rektorsprogrammet varje år så verkar det saknas rektorer.

– Det är en gratis ledarskapsutbildning som öppnar för arbete även inom andra yrkesområden, säger Anna Forssell på Skolverket.

Det är hög tid för skolhuvudmän att anmäla sökande till Rektorsprogrammet och Rekryteringsutbildningen för blivande rektorer (RYT). Den 15 oktober är sista anmälningssdagen till utbildningarna våren 2024. Rekryteringsutbildningen startade som statlig utbildning för två år sedan och går att söka för alla som har lärarlegitimation för skola, förskola eller fritidshem.

– Man kan se Rekryteringsutbildningen som ett första steg på vägen till rektorsyrket eller andra ledningsuppdrag. Av de 360 personer som startade utbildningen hösten 2021 har 60 personer redan gått vidare till Rektorsprogrammet, säger Anna Forssell.

SEDAN NÅGRA ÅR tillbaka har staten gett lärosätena extra pengar för att erbjuda Fortbildning för rektorer (FFR) på avancerad nivå som påbyggnadskurser efter Rektorsprogrammet. Kurserna ger 7,5 högskolepoäng och motsvarar i studietid ungefär 15 procent av en heltid under ett års studier. Kurserna spänner över ett brett fält av ledarskapskurser från exempelvis medicinsk elevhälsa för rektorer till ledarskap i krissituationer.

Anna Forssell, undervisningsråd på avdelningen för skolutveckling på Skolverket.

”Man kan se Rekryteringsutbildningen som ett första steg på vägen till rektorsyrket eller andra ledningsuppdrag.”

Fortbildningskurserna ges bara under hösten. Ansökningar görs till våren.

Trots att 27 olika kurser erbjöds i våras så startar bara 17 kurser i höst på 11 lärosäten. Övriga har för få sökande.

– Det är en utmaning för lärosätena att bara vissa kurser har tillräckligt söktryck. Vi tror att en anledning kan vara att kurserna är ganska nya och att rektorerna inte känner till att de har möjlighet att gå flera fortbildningskurser efter Rektorsprogrammet, säger Pia Skott, utbildningschef för rektorsutbildningarna på Stockholms universitet.

För att få arbeta som rektor i skolan krävs det sedan 2010 en påbörjad rektorsutbildning. För att få gå Rektorsprogrammet krävs att man har en anställning som rektor. I mån av plats går det också att komma in om man arbetar på en skolledartjänst, exempelvis som biträdande rektor, som innebär att man har mandat att styra, leda och fatta beslut om verksamheten.

Skolhuvudmannen är skyldig att låta sina rektorer genomgå det statliga Rektorsprogram-

met inom fyra år efter att rektorn börjat på sin tjänst i skolan och fem år i förskolan.

REKTORSPROGRAMMET STARTADE HÖSTEN 2009 och fram till juni 2023 har 10 330 yrkesverksamma rektorer och biträdande rektorer blivit godkända. Det visar ny statistik som Skolverket tagit fram till Skolledaren.

– Vi utbildar mellan 1 100 och 1 200 rektorer varje år så det borde finnas tillräckligt – ändå hör vi att det saknas rektorer, säger Anna Forssell.

Skolverket vet inte var rektorerna arbetar. Anna Forsell tror att de flesta är kvar inom utbildningsväsendet och arbetar på myndigheter och kommunala förvaltningar, om de inte arbetar på skolor eller förskolor.

– Det är en gratis ledarskapsutbildning som öppnar för arbete även inom andra yrkesområden, säger hon.

Rörligheten och omsättningen bland rektorer på skolorna är stor i Sverige. Det visar både den internationella studien Talis 2013 och 2018.

– Det märker vi också på Rektorsprogrammet. Ungefär en tredjedel av våra studerande byter huvudman under utbildningens tre år, säger Anna Forssell.

Fram till 2021 utgjorde rektorerna majoriteten av de som påbörjade Rektorsprogrammet. Under åren 2019–21 var rektorer från förskolan den största gruppen på Rektorsprogrammet efter att utbildningen blev obligatorisk för dem. De senaste två åren har biträdande rektorer seglat upp i majoritet på utbildningen trots att det inte finns något krav att de ska gå den. Den största gruppen bland dem är biträdande rektorer från grund- och gymnasieskolan.

VARKEN SKOLVERKET ELLER Sveriges kommuner och regioner, SKR, kan svara på varför skolhuvudmännen skickat så många biträdande rektorer till Rektorsprogrammet.

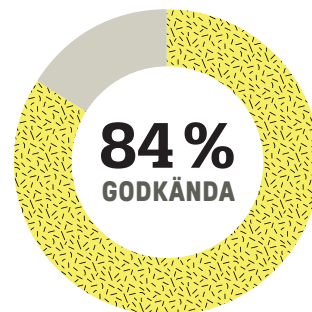
En teori som Pia Skott tror kan ligga bakom är att allt fler kommuner nu väljer att omorganisera sin verksamhet. Rektorer blir "storrekter" för flera skolor medan en biträdande

10 330

så många har godkänts på Rektorsprogrammet

Sedan starten hösten 2009 och till hösten 2023 har 16 667 sökande antagits till Rektorsprogrammet och 10 330 rektorer har blivit godkända fram till juni 2023. Det visar ny statistik från Skolverket.

Utbildningen ges under tre år på deltid (30 högskolepoäng).

Fram till 2020 har knappt 84 procent av de studerande i genomsnitt blivit godkända årligen på utbildningen även om andelen varierar lite från år till år. Övriga har hoppat av eller har inte blivit godkända.

Av de 4 874 rektorer som påbörjat Rektorsprogrammet från år 2020 har hittills cirka 9 procent av rektorerna hunnit bli godkända.

Målet är ökad kunskap på tre områden

Regeringen ville öka rektorernas kunskap på tre områden:

- skolors och myndighetsutövning
- mål- och resultatstyrning
- ledarskap, med pedagogiskt ledarskap i centrum

Skälet till att regeringen ville införa en ny utbildning var bland annat att inspektioner hade visat att rektorer inte var tillräckligt insatta i skolans styrdokument.

rektor tillsätts för att sköta det dagliga arbetet på skolan. Den biträdande rektorn verkar i praktiken som en rektor på skolan med de flesta beslut delegerade till sig. Med ökat ansvar ökar också behovet av utbildning för de biträdande rektorerna.

Samtidigt konstaterar Pia Skott att staten i dagsläget är tydlig med att Rectorsprogrammet i första hand är till för de som har en rektorstjänst.

– Vad man väljer att kalla en tjänst kan därför få konsekvenser för de som söker om platserna är begränsade. Det kan vara klokt att tänka på, säger hon.

Pia Skott noterar också att behovet av utbildade skolledare kan ha ökat eftersom kommuner inrättat olika utvecklingstjänster på central nivå i kommunerna som arbetar med pedagogisk ledning.

– Jag vet att facket ställt en fråga om en särskild utbildning för biträdande rektorer, men vi har inte fått några signaler från politiskt håll att man vill ha en sådan.

FRÅGAN ÄR KOMPLEX. Spännvidden på de som går Rectorsprogrammet är stor konstaterar Pia Skott. De kan ha väldigt olika vardagsvillkor oavsett om de har tjänst som rektor eller biträdande rektor. En rektor på ett föräldrakooperativ kan ha ledningsansvar för ett 20-tal barn och ett fåtal anställda medan en biträdande rektor på en skola kan ha ansvar för flera hundra barn och 30–40 anställda eller fler.

– Det kan därför vara en utmaning att sätta ihop studiegrupper på Rectorsprogrammet så de blir relevanta för alla, säger Pia Skott.

Pia Skott,
utbildnings-
chef för
rectors-
utbildningarna
på Stockholms
universitet
och docent i
pedagogik.

Foto: Emma Wallskog

”Vi har inte fått några signaler från politiskt håll om en särskild utbildning för biträdande rektorer.”

För lärosätena är de biträdande rektorerna en viktig del av Rectorsprogrammet eftersom de i dag utgör en sådan stor andel. Om det ska göras förändringar behöver lärosätena tid att ställa om, konstaterar Pia Skott.

– Frågan är om de ska fortsätta gå med rektorerna eller exempelvis gå på en egen gren av RYT.

DET ÄR SKOLVERKET och inte lärosätena som gör urvalet och kontrollerar behörigheten för de sökande till Rectorsprogrammet. Det gäller även RYT och FFR.

– I höst erbjuds 639 sökande plats på de sju

REKRYTERINGSUTBILDNINGEN – EN REKTORSUTBILDNING I MINIATYR

Rekryteringsutbildningen för blivande rektorer, RYT, har varit i gång i två år. Stockholms universitet startade sin utbildning ett år senare än de andra sex lärosätena som ger utbildningen.

– Rekryteringsutbildningen är som Rectorsprogrammet i miniatyr. Man får nosa lite på alla delar

som ingår i Rectorsprogrammet, säger Malin Jemander på Stockholms universitet.

Inför starten av RYT hösten 2022 på Stockholms universitet var universitetsläraren Malin Jemander med och arbetade fram den ettåriga utbildningen, samtidigt som hon undervisade

på Rectorsprogrammet.

– Det känns att RYT fyller sitt syfte att ge biträdande rektorer en bättre grund för att stanna i yrket. Genom att gå utbildningen som lärare slipper de att få ett så tufft första år som biträdande rektorer, säger Malin Jemander.

När Stockholms universitet startade RYT var de flesta som påbörjade utbildningen lärare men under utbildningens gång har ungefär 25 procent fått tjänst som biträdande rektor.

– Vi har också de som gått utbildningen som kommit fram till att de inte vill ta ett

lärosäten som erbjuder Rektorsprogrammet. Vi hade haft plats för 670 men alla som sökte var inte behöriga, säger Anna Forssell, undervisningsråd på Skolverket.

Söktrycket till Rektorsprogrammet har minskat kraftigt från totalt 1488 år 2020 till 1164 i år, men det faktiska antalet som påbörjar utbildningen har minskat med cirka 150 deltagare.

– Vi behöver titta på varför söktrycket har minskat framför allt till vårantagningen och i vissa regioner. Det är i dag färre avhopp från utbildningen än när den startade. Det vi däremot kan se under senaste åren är att fler avanmäljer sig innan utbildningen påbörjats, säger Anna Forssell.

Den gruppen har ökat från cirka 2 procent till 6–7 procent under de senaste åren.

– Kanske handlar det om att man byter jobb eller arbetar som biträdande rektorer och väljer att skjuta upp utbildningen, tror Pia Skott.

ETT PROBLEM SOM Skolverket och lärosätena ser i sina utvärderingar är att rektorerna uppges att de har svårt att få tid för sina studier.

Pia Skott säger att de får ständiga signaler från de studerande rektorerna att de inte får den 20 procentiga nedsättningen i tid för utbildningen.

Anna Forssell ser att det är ett konstant problem för rektorerna.

– Det är supertufft för rektorerna när de inte får tid för studierna. Vi rekommenderar att deras arbetsgivare ger dem en nedsättning med 20 procent i våra måldokument som gällt från 2021. Där tydliggör vi huvudmannens ansvar men huvudmännen brister, säger hon. ■

Goda resultat med egen vägledare på Rektorsprogrammet

Stockholms universitet har satsat på åtgärder för att minska avhoppet och skapa förutsättningar för de studerande att komma tillbaka efter studieuppehåll på Rektorsprogrammet. Det har gett goda resultat.

Sedan hösten 2021 har studie- och yrkesvägledaren och annan administrativ personal samverkat mer med den undervisande personalen för att snabbt kunna stödja de yrkesverksamma rektorerna som ofta har en komplex arbetssituation vid sidan om sina studier.

– Studievägledningen är oerhört viktig just för Rektorsprogrammets deltagare, säger Alexandra Lindholm, samordnare och ledare för Rektorsprogrammets kansli på Stockholms universitet.

Rektorsprogrammet har en egen studie- och yrkesvägledare som följer

upp resultaten kontinuerligt, skapar individuella studieplaner, följer upp deltagare som missat examinationer eller fysiska moment på programmet, med studievägledningssamtal. Studie- och yrkesvägledaren kontaktar även de som har studieuppehåll för att ge en individuell stöttning som hjälper

för att kunna återuppta studierna.

Alexandra Lindholm

HÖSTTERMINEN 2020 VAR studieuppehållen bland de studerande som startade utbildningen 11,2 procent. Andelen har nästan halverats bland de studenter som påbörjat sina studier under höstterminen 2022. Det syns också tydligt i

statistiken att betydligt färre avbryter utbildningen.

– Antalet deltagare som stannar kvar i utbildningen och som återvänder efter studieuppehåll har stadigt ökat efter satsningen, säger Alexandra Lindholm. ■

skolledaruppdrag. För dem har utbildningen varit jätteviktig. De har kunnat fatta ett välgrundat beslut i stället för att behöva testa och ta en tjänst och kanske misslyckas, säger Malin Jemander. ■

Malin Jemander

Fakta Rekryteringsutbildningen

Rekryteringsutbildningen för blivande rektorer, RYT, riktar sig till alla som har en lärarexamen och är intresserade av ledningsfrågor. Kursen pågår under ett år och ger 7,5 högskolepoäng. Kursen söks av skolhuvudmannen för anställda men kan även sökas av

enskilda med lärarexamen. Staten betalar universitetens kostnader för utbildningen medan huvudmannen eller den enskilda förväntas stå för löne under utbildningstiden, kurslitteratur, resor samt kostnader för internat- och seminariedagar.

"I min basgrupp på Rectorsprogrammet är vi nog eniga om att rektorsuppdraget är tuffare än vi först trodde", säger Johan Magnusson (tredje fr v)

EN DAG PÅ REKTORSPROGRAMMET

Utbildningen som stärker skolledare

Under ett par intensiva dagar träffas deltagarna på Rectorsprogrammet för att lära, lyssna och diskutera ledarskapsfrågor. En del känner igen sig, för andra ger det helt nya perspektiv.

Framför sig i den stora salen har universitetsläraren Malin Jemander ett sextiotial studerande rektorer och biträdande rektorer från Rectorsprogrammet vid Stockholms universitet. De har ett par intensiva dagar framför sig med föreläsningar, samtal, grupparbeten och nätverkande på Skepparholmens konferensanläggning i Saltsjö-Boo i Nacka kommun.

Malin Jemander presenterar sig kort innan hon drar i gång föreläsningen. Hon har en bakgrund som bland annat lärare i grundskolan, biträdande rektor och rektor.

På Stockholms universitet arbetar hon sedan januari 2021 som bland annat professionshandledare och undervisar lärare och rektorer.

– Det finns två huvudtyper av ledarskap.

Malin Jemander,
professions-
handledare,
undervisar
lärare och
rektorer.

"Det har varit jätteviktigt att träffas och skapa nätverk."

Ett administrativt och produktionsinriktat ledarskap och ett utvecklingsinriktat ledarskap, säger hon.

Hon förklarar att den första ledarskapstypen har fokus på regler, riktlinjer, ekonomi, kvalitetssystem, formell kompetens och information snarare än dialog på arbetsplats-träffar. Den andra har mer fokus på dialog, att lära av varandra, efterfrågar eget initiativ och uppmanar medarbetare att testa olika vägar. APT blir ett forum där medarbetare kommer till tals.

Foto: Sven Lindvall

– Det gäller att hitta en balans mellan ytterligheterna, säger hon.

Under föreläsningen lyfter hon teorier av forskare inom skolledarskap och skolutveckling.

Efter en fullspäckad timme ger hon deltagarna några reflektionsfrågor att diskutera i sina basgrupper som består av 6–7 deltagare.

De studerande började 2021 på utbildningen och går nu sitt tredje och sista år på Rektorsprogrammet. De blir klara i januari 2024.

LINDA YAKOB, BITRÄDANDE rektor på Edessaskolan i Botkyrka kommun, säger att de fick en ganska tuff start på utbildningen, som startade under coronapandemin med mycket digital undervisning under det första året.

– Det har blivit en helt annan relation i min basgrupp sedan vi fick möjlighet att träffas fysiskt. Det har varit jätteviktigt att träffas och skapa nätverk. Mötena skapar en större trygghet och interaktion i gruppen och kommunikationen blir tydligare, säger hon.

Utbildningen har stärkt henne i rollen som biträdande rektor och ledare. Hon har fått modeller att arbeta ifrån utifrån olika vetenskapliga teorier. Företagsekonomi har varit en kämpig del av utbildningen. Det finns ett helt annat "språk" inom ledarskap- och organisationsteorier som inte fanns i lärarutbildningen.

Hon upplever att uppdragen som biträdande rektor och rektor skiljer sig mycket åt.

– Även om mitt mål är att bli rektor om några år så känner jag att det räcker för mig i dag att vara biträdande rektor. Jag har en nära relation med lärarna och eleverna på skolan och trivs med att arbeta så. Jag vill inte bara bli en beslutsfattare. Rollen som rektor är också väldigt utsatt, rektorn har alltid yttersta ansvaret, säger hon.

PETRA BRYNTZE, BITRÄDANDE rektor på Alviksskolan i Stockholms stad med cirka 1000 elever där hon leder 45 medarbetare och 320 elever.

– Jag har medarbetarsamtal, lönesamtal och gör i princip allt men jag trivs med att det finns

Linda Yakob

Petra Bryntze

Karin Hallström

Johan Magnusson

ett steg till – en rektor – medan jag fattar de närmaste besluten, säger hon.

Utbildningen har gjort att hon har kunnat stanna upp i sin yrkesroll och ta sig tiden att lyfta blicken.

– Jag har fått mer kött på benen. Juridiska och ekonomiska frågor har varit stresspåslag tidigare. Jag tänker att alla biträdande rektorer borde gå Rektorsprogrammet, säger Petra Bryntze.

FÖRUTOM BASGRUPPEN FINNS andra grupper på Rektorsprogrammet. En kallas Triogruppen där deltagarna besöker varandras skolor och ger feedback. En annan heter Professionshandledningsgruppen och i den lyfter deltagarna dilemman från sina skolor.

– Vi fördjupar oss i varandras dilemman, ställer frågor och reflekterar runt dem och kommer åt nya tankegångar. Vi har också en Whatsapp-grupp där vi "snackar" regelbundet och en läsgrupp där vi ger varandra feedback på texter. Det är en enorm trygghet att samarbeta om svåra ämnen, säger Karin Hallström, biträdande rektor på Sanduddens skola, F–6, i Ekerö kommun.

JOHAN MAGNUSSON ÄR biträdande rektor på Älvsjöskolan i Stockholm. Det är en stor grundskola med 1200 elever från F–9 med fyra biträdande

rektorer och en rektor.

– Jag har fått ganska mycket mandat från vår rektor i verksamheten. Utbildningen har utvecklat vårt arbete på skolan, säger han.

Framför allt juridiken, etiken och de ekonomiska delarna i utbildningen tycker han har varit både tuffa och nyttiga.

Innan Johan Magnusson återvänder till föreläsningssalen får han frågan om han är redo att bli rektor efter utbildningen.

– Jag kommer nog att ha lite is i magen och bli kvar som biträdande rektor. Men kompetensmässigt har Rektorsprogrammet varit otroligt bra för mig som ledare. Det har märkts när personalen svarat på medarbetarenkäterna på min skola, säger Johan Magnusson. ■

Rektorsprogrammet finns på Stockholms universitet ...

Stockholms universitet är det rektorsprogram som har flest studerande av de sju lärosäten som bedriver utbildningen. Varje termin tar de in upp till 140 deltagare.

Enligt samordnaren Alexandra Lindholm på Rektorsprogrammet har det under senare år varit en trend att färre söker in till vårterminen. Det är också tydligt att fler avsnör sig, 5–10, varje termin innan starten.

... och på totalt sju universitet i landet

Sju universitet har fått uppdraget att fram till 2027 ge Rektorsprogrammet och Rekryteringsutbildningen i Sverige. Kursstart sker oftast både höst- och vårtermin. Lärosätena är:

- Göteborgs universitet.
- Karlstads universitet med utbildningen förlagd i Karlstad.
- Karlstads universitet med utbildningen förlagd i Mälardalen.
- Linnéuniversitetet.
- Mittuniversitetet.
- Stockholms universitet.
- Umeå universitet med utbildningen förlagd i Norr.
- Umeå universitet med utbildningen förlagd i Skåne.
- Uppsala universitet.

PROFESSIONSPROGRAMMET

Skolledare behöver kunna utvecklas hela yrkeslivet

Regeringen och skolhuvudmännen har många utmaningar att ta tag i om ambitionerna med ett nytt nationellt professionsprogram ska bli en lyckad satsning. Det visar Sveriges Skolledares enkät.

Skolverket och deras professionsråd skulle i oktober varit klara med sitt förslag till nytt nationellt professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare men strax innan sommarlovet utvidgades Skolverkets uppdrag.

Regeringen hade hört Sveriges Skolledares skrivelse som lämnats in till Utbildningsdepartementet i mars i år. Sveriges Skolledare vill att fortbildningen för rektorer ska fördjupas och kunna bygga på Rectorsprogrammet så det över tid kan leda till en magister- eller masterexamen i skolledarskap.

Andelen rektorer med en magister- eller masterexamen i skolledarskap är låg i Sverige, konstaterar regeringen i sitt underlag till ändringsbeslut. Men det finns fler utmaningar att ta tag i om regeringen och skolhuvudmännen ska kunna förverkliga ett nationellt professionsprogram för skolledare.

SKOLLEDARENKÄTEN VISAR BLAND annat att:

- fler än 4 av 10 skolledare inte har möjlighet att få den kompetensutveckling och fortbildning de behöver inom ramen för sin arbetstid.
- fler än hälften av skolledarna inte har möjlighet att följa med i relevant forskning med bäring på deras yrkesområde inom ramen för sin arbetstid.

Sämst förutsättningar har skolledarna i grundskolan, följt av skolledare i fritidshem och förskolan. Cirka 4-100 skolledare har totalt besvarat frågorna.

Skolverket ska den 30 april 2024 lämna ett förslag till regeringen på hur utbildningsvägen kan se ut.

När skolminister Lotta Edholm (L) presenterade uppdraget sa hon:

Peter Westergård

Torbjörn Persson Hanö

Jeanette Kennerfalk

"I många år har man utlovat att rektorerna ska få tid men det är inte många som får det."

"Professionsprogrammet ska bidra till att rektorer, lärare och förskollärare har bättre möjlighet till kompetensutveckling, att yrkena blir mer attraktiva och att undervisningens kvalitet utvecklas. Nu vill vi utöka möjligheterna ytterligare för rektorerna att fortbilda sig."

I RÅDET FÖR professioner i skolväsendet, som är det officiella namnet på Skolverkets professionsråd, sitter 21 ledamöter. Representerarna för rektorerna är Torbjörn Persson Hanö (rektor Polhemsskolan Lund), Jeanette Kennerfalk (rektor förskolan Trollet Kalmar) och Peter Westergård (rektor Rinnebacksskolan Kävlinge).

Fram till nu har fokus legat på lärarnas meriteringssystem. I höst ska de ta tag i frågorna kring rektorernas utbildningsbehov.

– Vi behöver en gedigen utbildning i att leda varandra i vår påbyggnad så fler skolledare kan forska inom ramen för sina tjänster, säger Peter Westergård.

Skolledarenkäten visar att mer än hälften av de 4 136 skolledare som svarat anser att det behövs en anpassad befattningsutbildning för biträdande rektorer. En femtedel anser inte att det behövs och resten vet inte eller har ingen åsikt om det.

Peter Westergård, Torbjörn Persson Hanö och Jeanette Kennerfalk anser att utbildningen bör hållas samman för rektorer och biträdande rektorer.

– Mina biträdande rektorer har ett fullt ut delegerat ansvar när det gäller elever och personal utom det man inte får delegera som avstängningar av elever exempelvis, säger Torbjörn Persson Hanö.

– Jag har därför svårt att se vilka delar som de biträdande rektorerna inte skulle behöva i Rectorsprogrammet, säger han.

DE TRE REKTORSREPRESENTANTERNA tycker att det är viktigt att det skapas en kultur kring professionsprogrammet där det står klart

att det ingår i arbetet att förnya sig och bygga på sina kompetenser.

– Man ska veta redan när man börjar sin utbildning till rektor att utbildningar är en naturlig del av hela yrkeslivet, säger Jeanette Kennerfalk.

Torbjörn Persson Hanö anser att det är lika självklart att rektorer vidareutbildar sig som att läkare eller vvs:are går vidareutbildningar för att det kommer nya regelverk, nya operationsmetoder eller nya sätt att kröka rör. Professionen behöver ta ansvar för sin utbildning och utveckling, men det krävs också förutsättningar, anser de, och framför allt att de studerande får tid till sina studier.

– I många år har man utlovat att rektorerna ska få tid men det är inte många som får det. De flesta får i stället jobba dygnet runt för att kunna gå sina utbildningar, säger Peter Westergård.

DE KONSTATERAR ATT förutsättningarna ser väldigt olika ut mellan skolor inom en kommun och mellan olika skolhuvudmän. Om inte staten går in och hjälper huvudmännen

att finansiera studietiden med 20 procents nedsättning så kommer det inte bli likvärdiga förutsättningar för rektorerna och det drabbar i slutändan eleverna, anser de.

Torbjörn Persson Hanö ser utbildningen som ett medel för att utveckla undervisningen och nå målen att skapa rättvisa förutsättningar för eleverna, även om det också är viktigt för att rektorsyrket ska vara attraktivt.

– Då måste både vi skollärdare och lärare få förutsättningar att utveckla oss genom hela yrkeslivet, säger Torbjörn Persson Hanö.

PETER WESTERGÅRD HAR varit rektor i många år och har en fungerande organisation omkring sig och kan arbeta intensivt med skolutveckling. Samtidigt har han rektorskollegor som jobbar långt mer än heltid och inte har balans i sin arbetsbelastning. De drunknar i elevärenden.

– Även om de skulle vilja så finns det nog inte i deras tankevärld att de skulle ha möjlighet att fixa förutsättningar för att bygga på sin kompetens och läsa vidare. Det måste de få, säger Peter Westergård. ■

5 592

så många rektorer finns det i Sverige

Enligt Skolverkets statistik tjänstgjorde totalt 5 592 rektorer i samtliga skolformer läsåret 2022/23. Därutöver fanns 6 926 övriga skollärdare (t ex biträdande rektorer). I förskolan fanns 4 531 rektorer men i den siffran kan det finnas rektorer som redovisats dubbelt på grund av att de också är rektor på en skola.

50 år

är genomsnittsåldern

Läsåret 2019/20 var 70 procent av grundskolans rektorer kvinnor och 54 procent av gymnasieskolans rektorer. Genomsnittsåldern är runt 50 år i både grund- och gymnasieskolan. Ett par procent inom grundskolan är 66 år eller äldre. Väldigt få är yngre än 30 år.

Källa: Skolverket PM september 2020.

VÄGEN TILL ETT PROFESSIONSPROGRAM FÖR REKTORER

Redan i 2015 års Skolkommision slog man fast att staten behöver ta ett större ansvar för rektorer, lärare och förskollärares professionella utveckling.

Den särskilda utredaren Björn Åstrand fick hösten 2016 i uppdrag att se över hur skolprofessionerna kunde stärkas och även se över den då kritiserade

karriärstegsreformen. Han byggde vidare på förslag från 2015 års skolkommision och lämnade i mars 2018 sin utredning "Med undervisningsskicklighet i centrum – ett ramverk för lärares och rektors professionella utveckling". I hans betänkande fanns förslag till ett nationellt professionsprogram för rektorer,

lärare och förskollärare.

Efter att regeringskansliet arbetat vidare med Åstrands förslag och deras departementspromemoria varit ute på remissrunder och hos lagrådet så kom propositionen "Nationellt professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare" i januari 2023.

Skolverket och professionsrådet har regeringens uppdrag att till den 30 april 2024 ta fram förslag till vad professionsprogrammet ska innehålla. Regeringen har avsatt 234,5 miljoner från 2023 och framåt till det nationella professionsprogrammet. Det är planerat att träda i kraft den 1 januari 2025.

Prenumerera på Skolledare Fredag!

Få de senaste nyheterna, reportagen och politiska besluten som berör dig som skolledare i din mejlkorg, varje fredag.

Anmäl dig till
vårt populära
nyhetsbrev på
skolledaren.se

Glöm inte att
följa oss i sociala medier
för ännu fler nyheter.
Du hittar oss på Facebook,
Twitter och LinkedIn.

SKOLLEDAREN.

SVENSKA SKOLLEDARE

Hon leder landets första språknodskola

Örnässkolan i Luleå är en så kallad språknodskola och ingår i kommunens vision om hur man ska kunna bli bäst i hela landet på att tillvarata minoritetsspråk. En utmaning för skolans rektor Sofia Kvick.

– Stort engagemang och förmåga att organisera har varit mitt starkaste bidrag, säger hon.

Text: Håkan Söderberg

Foto: Pär Bäckström

Luleå kommun är förvaltningsområde för finska, meänkieli och samiska. Det innebär bland annat att Luleå har rätt att använda språken i sina kontakter med kommunen samt att få skriftlig översättning av beslut som myndigheten har fattat. Man har även rätt till förskola och äldreomsorg på dessa språk och rätt till sin egen kultur.

Nu blir Örnässkolan den första F–9-skola som erbjuder utökat modersmålsstöd och modersmålsundervisning i finska, meänkieli och nordsamiska.

– Det känns ärofyllt att få vara med om revitaliseringen av de här minoritetsspråken, säger rektor Sofia Kvick. >

Rektor Sofia Kvick framför lavuun som är en symbol för hur skolan tillvaratar minoritetsspråken.

"I botten måste det finnas en organisation. Att skapa utrymme för att lärarna ska kunna samarbeta och träffa varandra är min roll."

VÄGEN DIT HAR inte varit spikrak. Mycket har handlat om Sofia Kvicks eget ledarskap och engagemang.

– Jag vet inte hur många möten jag suttit på innan det kommit på plats. Men jag har verkligen velat att vi ska göra det här, säger hon.

En stor fråga har varit att få till samarbetet med Resurscentrum i Luleå som erbjuder modersmålslärare.

– Det är viktigt att det fungerar och vi har i dag ett fint samarbete.

I nästa steg måste också relationen mellan skolans egna lärare och modersmålslärarna komma på plats.

– Vi har så duktiga och engagerade lärare här hos oss så det har gått bra. Men i botten måste det finnas en organisation, någon som ordnar möten. Att skapa utrymme för att lärarna ska kunna samarbeta och träffa varandra är min roll.

Mitt på skolgården står en så kallad lavuu, en variant av kåta, som en symbol för gemenskapen.

– Här kan vi samla eleverna runt eldstaden, med renhorn och lasso, och leka lekar kring de olika kulturerna. Det är fantastiskt roligt och bra.

SPRÅKNODEN KOMMER ATT utvidgas i takt med att eleverna blir fler. Eleverna i förskoleklass har haft utökad modersmålsstöd från 2022. Höstterminen 2023 kommer elever i årskurs 1–3 att ha möjlighet att läsa förvaltningspråken med utökad modersmålsundervisning, tre timmar per vecka integrerat i verksamheten. Året därefter, år 2024, elever i årskurs 4–6 och höstterminen 2025 elever i årskurs 7–9. Mycket är med andra ord i sin linda, men Sofia Kvick är optimistisk.

– Vi har haft en utvärdering från förskoleklass som ju haft en termin med tre timmar i veckan. Det har fungerat jättebra. Vi har erfarenhet eftersom vi arbetat mycket med språkfrämjande tidigare. Det är en viktig del av den egna identiteten och kulturen.

Det finns en del problem att hantera på vägen, ett av dem är fritids.

– Det gäller att lägga modersmålsundervisningen så att det inte krockar. Motivationen kan minskas om kompisarna går till fritids. Att skapa tydliga rutiner och scheman är viktigt.

Erfarenhet finns onekligen på Örnässkolan. På skolans 500 elever finns ett 30-tal språk representerade.

– Varje år firar vi den 21 februari, den Internationella modersmålsdagen, det är vår egen julafton. Vi känner en väldigt stolthet. För oss är det viktigt att vi på det här sättet kan spegla samhället och allas lika värde. Det är ett integrationsarbete som är otroligt viktigt, säger hon.

Frågan om rätten att få undervisning i de nationella minoritetsspråken är aktuellt även på riksnivå. Enligt skollagen ska undervisning i ett nationellt minoritetsspråk som modersmål erbjudas de elever i grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan och sameskolan, som tillhör en nationell minoritet. Det gäller även om eleverna inte har några förkunskaper i språket.

ELEVER I GYMNASIESKOLAN och anpassade gymnasieskolan behöver däremot ha goda kunskaper i språket för att ha rätt till undervisning. Men nu föreslår regeringen i en lagrådsremiss att det inte heller ska ställas krav på förkunskaper i gymnasiet.

"Att det inte längre kommer att krävas förkunskaper i språket är viktigt. Vissa ungdomar upptäcker först i gymnasieåldern att de vill läsa sitt nationella minoritetsspråk. Alla barn och ungdomar som tillhör en nationell minoritet ska ha möjlighet att bevara och utveckla sin kultur, sitt språk och sin identitet", säger skolminister Lotta Edholm, i ett pressmeddelande.

Och i Luleå visar Sofia Kvick och övrig personal vägen.

– Det är häftigt att få vara en del av den här utvecklingen, säger Sofia Kvick. ■

Skolans satsning på minoritetsspråk är ett viktigt integrationsarbete, konstaterar Sofia Kvick.

Hela världen i en skola:
30 språk på 500 elever.
Det är vardagen på
Örnässkolan i Luleå.

Reggio Emilia Institutet

HÖSTENS DIGITALA & ANALOGA PROGRAM

I höst hittar du såväl nyheter som favoriter i repris i våra program. Välj bland ett flertal inspirerande föreläsningar, workshoppar och konferenser. Vi har samlat de mest populära programpunkterna från de senaste terminerna och skapat helt nya programpunkter. Allt för att inspirera och tillgodose ett så brett spann av fortbildningsbehov som möjligt.

Läs mer och anmäl dig till höstens program på vår hemsida!

www.reggioemilia.se

HEJ SKOLLEDARE!

Vi kompetensutvecklar dina lärare!

- Att leda processer för skolförbättring 5 hp
- Leda och organisera det systematiska kvalitetsarbetet 7.5 hp
- Nyfiken på förskola och skola 7.5 hp
- Perspektiv på ledarskap i klassrummet 5 hp
- Samtalsmodeller för skolframgång 5 hp
- Särskild begåvning i pedagogisk verksamhet 15 hp

Kontakta koordinatör Pia Sundgren Storm så kan vi skraddarsa åt er!

Se fler kurser på webben

Uppdragsutbildning

KARLSTADS UNIVERSITETS UPPDRAGS AB

Uppdragsutbildning

KARLSTADS UNIVERSITETS UPPDRAGS AB

HEJ SKOLLEDARE!

Vi kompetensutvecklar dig!

- Rectorsprogrammet 30 hp
- Rekryteringsutbildning för blivande rektorer 7.5 hp
- Leda lärande för hållbar utveckling för skolledare 7.5 hp
- Pedagogiskt ledarskap för rektorer 7.5 hp
- Professionsutvecklande handledning
- Att leda utbildning på folkhögskola/kulturskola

Läs mer på webben

Uppdragsutbildning

KARLSTADS UNIVERSITETS UPPDRAGS AB

Efter vårens resultat i PIRLS är
det många som startar terminen
med lite extra fokus på läsning.

FRÅGA

Vad gör du för att stötta arbetet för ökad läsförmåga och läsförståelse i din verksamhet?

Katrin Andersson

Rektor F-6 på Näsbyskolan
Kalix

Den tidiga läsutvecklingen är A och O och den har vi jobbat med under lång tid här i Kalix kommun. I flera år har vi haft en anställd läs- och skrivutvecklare vilket bidragit till att vi har stort fokus på det. Men vi ser också att vi behöver stötta läsmotivationen ännu mer och träna "läskonditionen". Eleverna har inte ork att läsa en längre text. Det är viktigt att vi fortsätter att stötta och motivera våra elever att läsa för att öka läsförmågan. Vi satsar på anpassade klassuppsättningar av boklådor med skönlitteratur och de böckerna djupläser vi och bearbetar tillsammans i klasserna. Sedan har vi i Kalix kommun en skrivartävling för elever i årskurs 4 till 6, som faktiskt firar tioårsjubileum i år. Det är också en morot för eleverna till att både läsa och skriva själva. Tävligen är frivillig men väldigt många deltar.

Vidare har vi öronmärkt pengar för att satsa på skolbiblioteket och vår huvudman har sökt medel från den statliga satsningen på läromedel. Som skolledare jobbar jag och lärarna på vår skola tillsammans med övriga skolenheter i kommunen med Språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt, SKUA, och vi kommer också att få inspiration under hösten då Anne-Marie Körling kommer på besök för en föreläsning om bland annat pojkars läsande och lärande.

Anders Wallin

Rektor för bl a Montessoriskolan Elyseum
Göteborg

Det viktigaste i allt vi gör, för att eleverna skall ha en chans att nå målen för undervisningen, är att stärka det ordinarie arbetet i klassen/gruppen, så det hoppas jag att vi kan få fortsätta med. Mer specifikt har vi sett att eleverna både behöver öva praktiskt att läsa för att träna upp läsorken utöver att arbeta med förståelsen av det man läst. Därför planerar vi för en halvtimmes läsning varje dag med klasslärarna.

Vi gör även en satsning på vårt lilla men naggande goda bibliotek och har sökt externa medel för att uppdatera bokbeståndet. Vi kommer att skapa en läsgrupp med intresserade elever för att ta hjälp vid inköp med mera som berör biblioteket. Sedan flera år tillbaka har lärare fortbildat sig inom metoden Skriva sig till lärande, som ger en direkt koppling till vad som sedan sker i klassrummet.

"Vi jobbar med konditionsträning! Vi fortsätter att stötta och motivera våra elever att läsa för att öka läsförmågan."

Anna Wijk

Rektor Aneby F-3 (F-4 under hösten)
Aneby

Vi jobbar redan med många bra saker och ser goda resultat med språkutvecklande arbetssätt. När vi analyserade det såg vi att vi behöver fler intensivperioder, det vill säga att fokuserat läsa varje dag 15-20 minuter. I förskoleklass har vi sett att kategorisering fungerar. Det betyder att vi har valt ut dem som har sämre ordförståelse. Under en termin har den gruppen högläsning under 10 minuter, en till två gånger per dag. Då jobbar vi med basord i olika kategorier, som mat, möbler och annat. Efter terminen klarade alla i gruppen bedömningen.

Vi använder bildstöd för att öka förståelsen för ord och till substantiv är det ganska enkelt. Men ska vi prata känslor och abstrakta företeelser så tar vi till drama eller lek för att hitta rätt.

I medarbetargruppen samarbetar vi kring relationer och ledarskap för att skapa trygghet i verksamheten.

REKTOR – SKOLLEDARE FÖRVALTNINGSCHEF

FÖRMEDLA - REKRYTERA - HYRA -
UTREDA - FINANSIERA

**Kompetenta skolledare/chefer
i hela Sverige! Erfarenhet från mer
än 1000 skolor! 25 års kontinuerlig
verksamhet!**

Tel: 08-545160 20

info@kunskapsbolaget.se

www.kunskapsbolaget.se

[http://www.linkedin.com/company/
kunskapsbolaget-ab/](http://www.linkedin.com/company/kunskapsbolaget-ab/)

Kunskaps
bolaget

...utvecklar ledare och organisationer

VI FÖRMEDLAR OCH HYR UT SVERIGES VIKTIGASTE CHEFER

Många av våra skolledare är mellan 65 och 70 år vilket förutom erfarenhet och legitimitet innebär lägre arbetsgivaravgifter (en tredjedel) och ibland noll kronor i tjänstepension. Vi har mängder av referensuppdrag från kommuner och friskolor över hela Sverige.

VILL DU VETA MER KONTAKTA:

Jonas Berkling, 0709-20 23 33,
www.rektorspoolen.se

RektorsPoolen
SVERIGES VIKTIGASTE CHEFER

Nyhet: Speciellt medlems- sparande för skolledare

Spara till drömmresan, segelbåten eller pensionen. Nu kan du starta ett sparande med extra låga avgifter som är speciellt framtaget för dig som är medlem i Sveriges Skolledare. Du startar enkelt ditt sparande direkt på webben – det tar bara några minuter.

Läs mer på lararforsakringar.se

Skolsverige runt

Korta kom-ihåg för september månads agenda: Skolledarnas dag, riksmötets öppnande och Bokmässan.

Text: Håkan Söderberg

Jobb

”

Det är orimligt att barn och unga i Sverige får betala det högsta priset för det aktuella ekonomiska läget. Nu måste regeringen ta sitt ansvar och skjuta till extra pengar genom en ändringsbudget.”

► Sveriges Skolledares ordföranden Matz Nilsson och Ann-Charlotte Gavelin Rydman tillsammans med företrädare från bland Unicef, Sveriges Lärare och elevförbund i ett debattinlägg i Dagens Samhälle.

”Nu längtar jag efter att ta myndigheten till nästa nivå och jag vet att jag gör det tillsammans med kompetenta medarbetare.”

► Aurora Lindberg, ny generaldirektör för Specialpedagogiska skolmyndigheten efter Fredrik Malmberg.

1

september är det Skolledarnas dag. Det är också Fluor-
tantens dag och Däck-
checkdagen, enligt
temadagar.se som
samlar information om
alla årets temadagar.

Intressant

12

september öppnar riksmötet. Öppnandet markerade starten på riksdagens nya arbetsår. Den 20 september presenteras stadsbudgeten. Vad kommer den att innebära för skolan?

Aha!

28

september öppnar Bokmässan i Göteborg.

”Vi har en utbildad bibliotekarie på heltid trots att vi bara har 200 elever på skolan. Vi jobbar med tidig uppföljning, grundskolelärare i förskoleklass så att vi verkligen jobbar med grundläggande läsinlärning från sex år.”

► Linnéa Lindquist, biträdande rektor på Hammarkullens skola i Göteborg, om hur man motverkat den negativa trenden med sjunkande läsförståelse i den svenska skolan.

”Politikerna säger att det inte ska drabba elever. Det är provocerande för alla skolledare som jobbar i verksamheten. Vi lever i en annan verklighet där vi ser att det faktiskt påverkar.”

► Johan Pålsson, rektor på Gottorpsskolan i Malmö, i en intervju i Sydsvenskan om besparingskraven.

26 september landar nästa nummer av Skolledaren i brevlådorna.

Utbildning

DU HITTAR OSS HÄR:
@skolledaren_ på Twitter
@skolledaren på LinkedIn
@skolledaren på Facebook

Följ Skolledaren i sociala medier

Diskutera nyheter,
ställ frågor till redaktionen och
ta del av senaste nytt via
Twitter, LinkedIn och Facebook.
Vi ses och hörs!

SKOLLEDAREN.

VÄLKOMMEN TILL SKOLLEDARSPÅRET PÅ BOKMÄSSAN

Du har väl inte missat att vi har
ett specialprogram för dig som
är rektor och skolledare, där
ditt viktiga uppdrag är i fokus?
Skolledarspåret ingår i vårt
seminarieprogram och arrangeras
på Bokmässan den 28–29 september.

Anmäl dig nu!

Och utforska samtidigt allt
annat spännande i form av
kompetensutveckling som vi har
att erbjuda dig och dina lärare.

bokmassan.se/biljetter/seminariekort

ÅRETS TEMAN:

**Judisk kultur
Staden
Ljud**

2023
28 SEP
– 1 OKT

BOKMÄSSAN
GÖTEBORG BOOK FAIR

EXTRA ANPASSNINGAR

DIDAKTIKPROFESSORN: "VI HAR IDENTIFIERAT VAD SOM FUNGERAR"

Foto: Eva Lindblad

Anders Jönsson,
didaktikprofessor,
Högskolan i
Kristianstad.

INKLUDERING GÖR ELEVERNA MER FRAMGÅNGSRIKA

Didaktikprofessor Anders Jönsson har forskat om hur lärare tar sig an extra anpassningar. Här är hans råd till hur skolledarna ska hantera en av skolvärldens mest uppmärksammade frågor.

Text: Anna Wahlgren Foto: Eva Lindblad

Anpassningar är den fråga – näst efter lön – som engagerar lärare mest, visar den Sifoundersökning som Lärarnas Riksförbund släppte före valet 2022. Men vad innebär egentligen extra anpassningar – och vems ansvar är det att hantera dem, lärarens eller specialpedagogens?

Många lärare och skolor har svårt att hantera extra anpassningar, visar didaktikprofessor Anders Jönssons forskning, däribland studien "Meeting the needs of low-achieving students in Sweden: an interview study". Han och några forskarkollegor har studerat vad lärare gör när de upptäcker att en elev är på väg att bli underkänd. De har djupintervjuat sammanlagt ett femtiotal skolledare, specialpedagogisk personal och lärare på ett antal skolor.

FORSKARNA KUNDE SE att olika skolor skilde sig åt. Vissa hade långa listor på anpassningar, andra inte. Andra skillnader tycktes hänga ihop med läraren där forskarteamet kunde träffa två ytterligheter på en och samma skola. Vissa lärare kunde ha tjugo individuella anpassningar i en och samma klass. Andra tripplade sin arbetsbörda och planerade för tre olika undervisningsupplägg till en lektion. Det var också vanligt att lågpresterande elever isolerades med meningslösa memoreringsuppgifter.

Det handlar inte om att peka ut bra eller dåliga lärare, menar Anders Jönsson. Men om forskarna kan identifiera vad i klassrummet som gör skillnad, då har skolan större förutsättningar att lyckas med extra anpassningar.

"Lyft fram de framgångsrika strategierna och stötta de lärare som tycker att detta är svårt."

– Det är uppenbart att det finns skillnader i hanteringen av extra anpassningar och att de goda exemplen skulle kunna vara till hjälp för både elever och lärare. De mest inspirerande lärarna tycktes möta eleverna på ett intuitivt sätt, och uppgav att de sällan hade problem med anpassningar, det var bara något som skedde. Grundtanken var att alla elever skulle göra samma slags uppgifter, men att alla kanske inte kommer lika långt.

I DE SKOLOR som forskarna studerat var rektorn engagerad i de extra anpassningarna i olika grad och på olika sätt.

– På vissa skolor styrs arbetet med anpassningar rätt mycket av den specialpedagogiska personalen, till exempel genom att de upprättar listor på anpassningar som lärarna förväntas följa. På andra skolor lämnar rektorn i högre grad över ansvaret till lärarna, säger Anders Jönsson och konstaterar att rektorer har många olika uppdrag och att det därför kan vara svårt att prioritera alla:

– Vi vet att rektorer har ett riktigt tufft jobb. De förväntas skapa goda förutsättningar för många olika saker samtidigt, allt från likvärdig betygssättning till extra anpassningar. I vissa fall kommer rektorn därför att lämna över ansvaret till lärargruppen. Det har både sina för- och nackdelar. Det signalerar en tilltro till lärarna, "det här tar ni hand om, ni är bäst på det här". Men det finns också en risk att rektorn därmed förlorar kontrollen över vad som egentligen händer ute i organisationen, speciellt om man inte har någon ordentlig uppföljning.

YTTERSTA ANSVARET FÖR hur arbetet med extra anpassningar ska organiseras på skolan är dock rektorns, poängterar Anders Jönsson. Och en stor svårighet i det arbetet är gränsdragningen. Extra anpassningar är ju något som integreras i lärarnas ordinarie arbete. Läraren ska anpassa undervisningen

Anders Jönsson

Yrke: Professor i didaktik med inriktning mot naturvetenskap vid Högskolan Kristianstad.

Forskar om: Bedömning och betygssättning.

så att alla elever ges förutsättningar att nå målen.

Vad gäller specialpedagogiska anpassningar, särskilt stöd, finns det däremot tydliga lagkrav på hur de ska hanteras. De ska dokumenteras och följas upp, vilket kräver en annan typ av resurser.

– Gränsdragningen mellan extra anpassningar och särskilt stöd är såklart inte knivskarp, utan kan flyttas åt olika håll. Om det är ont om resurser, eller det finns många elever som behöver specialpedagogiskt stöd, finns det risk att gränsen flyttas, så att extra anpassningar ökar medan särskilt stöd minskar.

SOM REKTOR BÖR man därför vara uppmärksam på att inte låta lärarna ta hand om sådant som de inte har förutsättningar att hantera, menar Anders Jönsson.

– Det är ju ofta i elevhälsoteamet, EHT, som den här gränsdragningen görs och där sitter rektorerna med. EHT är en chans för rektorn att hamna rätt i den här gränsdragningen.

Förutom att vara uppmärksam på den här gränsdragningen kan organisationen tjäna på att inspireras av lärare som har förmåga att hantera de extra anpassningarna, råder Anders Jönsson.

– Vi har tydliga forskningsbelägg för att vi behöver vara öppna för att lärare hanterat extra anpassningar väldigt olika. Lyft fram de framgångsrika strategierna och stötta de lärare som tycker att detta är svårt. Undvik enskilda anpassningar för varje elev, utan sträva efter att ge alla samma uppgifter. Det är ett inkluderande arbetssätt och ger eleverna bättre möjligheter att lära sig. ■

3 RÅD TILL SKOLLEDARE

1. Lyft fram de framgångsrika strategier som vissa lärare har. Stötta de lärare som tycker att detta är svårt.
2. Undvik enskilda anpassningar för varje elev. Att individualisera anpassningarna för varje enskild elev verkar inte vara en framkomlig väg.
3. Sträva efter att alla elever har samma uppgifter. Det är ett inkluderande arbetssätt och ger eleverna bättre möjligheter att lära sig.

Skollagen, 3 kap 2 §:

"Alla barn och elever i samtliga skolformer och fritidshemmet ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål.

Elever som till följd av en funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de olika betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som gäller ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser."

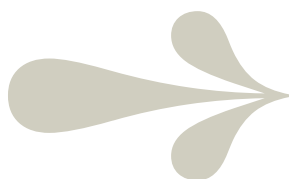
MOSTAFAS METOD

UNGA OCH ÄLDRE STUDERAR SIDA VID SIDA

Prestigelöshet, tätt samarbete och lösningsfokus
– det är tre faktorer bakom Mostafa Gehas
framgångsrika modell i Hedemora.

"Det är ett stort pussel att lägga, men det finns en
stark vilja i hela personalen."

Text: Lenita Jällhage Foto: Henrik Hansson

Mostafa Geha kom till Sverige som flykting från Libanon 2012. Redan 2016 blev han samordnare för vuxenutbildningen i Hedemora och i dag är han rektor på vuxenutbildningen. Precis innan sommarlovet blev han själv klar med det treåriga rektorsprogrammet som han har läst parallellt med sin rektorstjänst.

G

nistorna sprutar som ett gyllene regn när läraren Khadijeh Gholami svetsar ihop metallbitarna för att instruera den 20-åriga eleven Hanibal Dawit. Hedemora vuxenutbildnings industriprogram, med inriktning svets, ligger i en låg barackliknande byggnad i centrala Hedemora. Där går tio vuxenelever och sex ungdomselever med ett åldersspann mellan 17 och drygt 50 år.

– Det känns bra att studera ihop. Vi respekterar varandra. Ibland har de unga lite svårt att fokusera och vill spela spel men då brukar jag fråga dem varför de inte studerar, säger Khadijeh Gholami och ler finurligt.

FÖR NÅGRA ÅR sedan minskade antalet sökande gymnasieungdomar till industriprogrammet i Hedemora. Eftersom programmet är ett av de dyraste, stod rektorerna på gymnasiet och vuxenutbildningen inför valet att antingen lägga ner eller hitta en kreativ lösning. Ingen av dem ville lägga ner eftersom eleverna nästan alltid har arbete direkt efter utbildningen. Arbetsgivarna skriker efter arbetskraft konstaterar rektor Mostafa Geha på Hedemora vuxenutbildning.

– Jag kom i stället på att vi kunde prova att flytta kurserna på gymnasiet så de passade ihop med vuxenutbildningens schema, säger han.

Khadijeh Gholami var en av pionjerna i den mixade utbildningen när hon startade för ett och ett halvt år sedan som vuxenelev på svetsutbildningen. Hon upplever att de äldre studerande är mer vana att kämpa "för livet" och har tydligare mål. Det ser hon som naturligt eftersom ungdomarna inte har hunnit få så stor livserfarenhet. Många unga är osäkra på vad de vill göra men hon tror att de kan få lite inblick i yrkeslivet av de vuxna.

– De kommer förstå allvaret sedan. Det behöver de inte ännu, de är fortfarande barn, säger Khadijeh Gholami.

FÖR NÅGRA VECKOR sedan blev Khadijeh Gholami klar med sin svetsutbildning och fick sitt internationella svetsdiplom. Nu arbetar den 29-åriga trebarnsmamman, från Afganistan, vidare på skolan som lärare. Parallellt med arbetet studerar hon högre kurser i svenska och matematik för

Läraren Khadijeh Gholami visar hur eleven Hanibal Dawit, 20 år, ska svetsa ihop metallbitarna.

att komma in på lärarutbildningen. Och på helgerna jobbar hon inom hemtjänsten medan hennes make tar hand om deras små barn.

– Jag har kämpat jättemycket. När jag berättade för mina vänner att jag tänkte gå på svetsutbildning sa de att jag inte kan det och att det skulle vara jättesvårt och tungt för kvinnor. Men jag tänkte, nej jag kan klara det. För om du vill göra något så kan du göra det, säger Khadijeh Gholami.

Hon kände på en gång att hon hade lätt för att lära sig att svetsa. Men det har varit tuffa slutprov för att klara den internationella svetsutbildningen med hundratals frågor vid sidan om de praktiska momenten.

– Det är jätteroligt att bygga ihop något själv. Jag känner mig stark när jag gör det. Kanske har jag varit svetsare i ett tidigare liv, säger hon och skrattar.

Eleven Jocke Bäck, 44 år, (t h) tycker att alla skolor borde blanda gymnasieelever med vuxnelevar. Här tillsammans med läraren Nicklas Gustavsson (t v) och 19-åriga eleven Charlie Örn (mitten).

Mostafa Geha ser läraren Khadijeh Gholami som en bra förebild. Han hoppas att hennes skicklighet och drivkraft kan leda till att andra kvinnor söker till svetsutbildningen.

Läraren Nicklas Gustavsson berättar att bara 10–15 procent av eleverna årligen klarar den mer avancerade internationella svetsutbildningens olika delar, även om alla på utbildningen lär sig att svetsa.

– Khadijeh Gholami är hittills den enda elev i år som klarat den och vi vill gärna behålla henne här, säger Nicklas Gustavsson.

EFTER ATT REKTORERNA på gymnasiet och vuxenutbildningen beslutat att låta ungdomar och vuxna studera tillsammans ville de prova idén på olika gymnasieprogram

som barn- och fritidsprogrammet och delvis på vård- och omsorgsprogrammet. På de programmen studerar de vuxna tillsammans med gymnasieeleverna på Martin Kockgymnasiet som ligger ett stenkast från Hedemora vuxenutbildning.

Det har varit en rejäl utmaning, medger rektorn Karin Alm och biträdande rektorn Wictoria Johansson på Martin Kockgymnasiet, och ett stort administrativt arbete. Rektorerna förstod att det skulle krävas en hel del flexibilitet av både lärare och elever men det har fungerat bra, tycker de.

– Vi ska få två olika skolformer att fungera samtidigt. Vuxenutbildningarnas yrkespaket på tre terminer och våra gymnasieelevers 3-åriga gymnasieprogram när det gällde scheman, olika mål, APL, timplaner och mycket annat, säger Karin Alm.

MOSTAFA GEHA TROR att nyckeln har varit att det inte funnits någon prestige. Ingen har bevakat sitt eget revir utan rektorerna och personalen har arbetat nära tillsammans för att hitta lösningar.

– Det har funnits utmaningar som krävt många nya tankesätt. Intressen har skiljt sig åt ibland och vi har fått arbeta för att bygga upp en acceptans. Nu har vi lyckats få en positiv kultur och arbetssättet har accepterats av medarbetare och elever, säger Mostafa Geha.

Han säger att det är ett stort pussel att lägga som involverar såväl rektorer som

”Jag ser inga problem alls med att vi är blandade åldrar här. Det borde det alltid vara. Det blir en rolig jargong.”

studie- och yrkesvägledare och lärare. Men det finns en stark vilja i hela personalen att göra allt vad de kan för att få fler elever – oavsett ålder – att klara utbildningen, må bra och kunna försörja sig.

– Kommuner i vår storlek har ofta en tuff ekonomisk situation. Jag tror det här är en modell som andra kommuner kommer behöva titta på om de vill behålla ett brett utbud med utbildningar för sina elever, säger Mostafa Geha.

I KLASSRUMMET PÅ barn- och fritidsprogrammet är det normalt femton elever, tio ungdomar och fem vuxna, men i dag är bara en av de vuxna eleverna, Abeer Durgham 32 år, på plats. Hon arbetade som konditor i Syrien innan hon kom till Sverige år 2017. I Hedemora har hon provat att arbeta i förskolan. I bänken intill henne sitter Victor Byström. Han är 18 år och är uppväxt i Borlänge där han tidigare studerat på vvs- och fastighetsprogrammet.

– Jag ville gå en praktisk utbildning och valde bara vvs utan att tänka efter. Där gick jag ett helt år men trivdes inte. Det var ingen bra klass. Nu bor jag i Hedemora med min flickvän. Jag tycker att det ska bli kul att jobba med barn. Det är något nytt och intressant. Första året har det varit mycket teoretiska ämnen men i höst ska vi ha praktik, säger han.

Abeer Durgham och Victor Byström berättar att det uppstod en del diskussioner i början av utbildningen i synnerhet när de hade grupparbeten. Yngre och äldre hade ofta olika tankar och åsikter.

– Vi har en annan erfarenhet som vuxna med egna barn. Jag har själv fem barn, säger Abeer Durgham.

Gymnasieeleven Victor Byström (t v bland eleverna,) och vuxeneleven Abeer Durgham (mitten), lyssnar tillsammans med sina klasskompisar på läraren Leena Haglund Sillanpää. De tycker att det nu fungerar bra att studera tillsammans men det uppstod en del diskussioner i början innan de hade lärt känna varandra.

Nu tycker de båda att det fungerar bra efter att de har lärt känna varandra.

Läraren Marita Hepokangas håller med och säger att det var lite trevande i början innan de hittade formerna men nu har det blivit en bra harmoni och balans i klassen.

– De vuxna och de yngre har exempelvis haft olika syn och erfarenhet på barnuppföstran men där har vi kurslitteraturen att falla tillbaka på när det uppstått diskussioner, säger hon.

DE VUXNA I klassen har olika språkbakgrund medan alla ungdomarna har svenska som modersmål. Marita Hepokangas säger

att det ibland kan vara en utmaning för de äldre eleverna i klassrummet att föra fram vad de vill säga då ungdomarna ofta är snabba att svara.

– Det är vi uppmärksamma på. Vi försöker bygga upp en förståelse för olika områden som vi studerar och delar ibland upp eleverna i mindre grupper. Vi provar också deras kunskap på andra sätt med exempelvis muntliga redovisningar i stället för skriftliga, säger hon.

Läraren Leena Haglund Sillanpää säger att det också kan uppstå diskussioner vid inlämning av grupparbeten.

– De äldre eleverna vill att allt ska vara riktigt och rätt innan de lämnar in ett

Biträdande rektor Wictoria Johansson och rektor Karin Alm (nedre bilden) på Martin Kockgymnasiet, är nöjda men säger att det har varit en rejäl utmaning och ett stort administrativt arbete att få två skolformer att fungera ihop.

grupparbete. De är väldigt måna om att klara sin barnskötarutbildning. De yngre kan tycka att "nu är det tillräckligt bra" och vilja lämna in uppgiften snabbare, säger hon.

Lärarna känner att de får mycket uppskattning av de vuxna eleverna för sin undervisning och att de ofta säger att de tycker att det är roligt att gå i skolan.

– Det är vi lärare inte så bortskämda med att höra så det känns lite extra kul, säger Leena Haglund Sillanpää.

TILLBAKA PÅ VERKSTADSGOLVET på Hedemora vuxenutbildning träffar vi Jocke Bäck, 44 år. Han trodde aldrig att

han skulle börja studera igen. Men för två år sedan kände han att han behövde en nystart, bredda sin utbildning och få "papper" på det han kan. I höst ska han läsa till elektriker och industrielektriker men validerar nu det han redan kan inom exempelvis svetsning.

Han har jobbat inom tillverkningsindustrin, som reparatör på sågverk, som servicetekniker på ett stort låsföretag och har även haft eget företag.

– Jag ser inga problem alls med att vi är blandade åldrar här. Det borde det alltid vara. Det blir en rolig jargong. Jag kanske också kan hjälpa någon yngre med lite tips och själv få tips tillbaka, säger Jocke Bäck. ■

De integrerade utbildningarna

- Eleverna på barn- och fritidsprogrammet i Hedemora blev först ut att läsa integrerat från hösten 2022 och industriprogrammet startade våren 2022. Även vård- och omsorgsprogrammet har börjat en integreringsprocess och från hösten 2023 utökas det till fordonsprogrammet.
- Utbildningarna har kommit olika långt i processen. På industriprogrammet finns nu även elever från introduktionsprogrammet och en elev från anpassad kommunal vuxenutbildning (fd särvux).

Det gångna läsåret har inneburit ett nytt ansvar för landets rektorer: att förmedla kunskaper om hedersrelaterat våld och förtryck i utbildningen.

– Målet måste vara att inget barn ska fara illa, säger rektor *Sative Andersson Lilja* i Lilla Edet, som tillhör de mest ambitiösa i landet.

Text: Pål Ruin Foto: Kent Eng

SÅ ARBETAR SATIVE MOT .. HEDERSFÖR

TRYCKET

N

”Två flickor i tidiga tonåren bara försvann. Redan då förstod jag att vi måste göra mer, mycket mer.”

Sative Andersson Lilja

är vi tänker på hedersförtryck tänker vi kanske främst på storstädernas utsatta förorter, men numera finns det över hela landet – även i en bruksort som Lilla Edet i Västra Götaland.

För rektor Sative Andersson Lilja på den lilla fristående Nya skolan kom uppvaknandet för sju, åtta år sedan:

– Två flickor i tidiga tonåren bara försvann. En dag var de borta, tagna till sina hemländer för att aldrig komma tillbaka.

Skolan fick inte veta vad som hände men man misstänker tvångsgifte eller könsstympning.

– Redan då insåg jag att vi måste göra mer, mycket mer, för att stötta utsatta barn och ungdomar. Jag välkomnar verkligen de här nya skrivningarna i läroplanen.

NÄR DET STOD klart att skrivningarna var på väg gjorde hon en kartläggning av personalens kunskaper i ämnet och kunde slå fast att de var otillräckliga. Därför gick hon, kuratorn och en specialpedagog, en digital utbildning anordnad av Skolverket.

– Jag var en av tioalet rektorer, det var väldigt lärorikt. Vi har sedan kunnat sprida våra nyvunna kunskaper till hela personalen.

Kuratorn Janna Häger håller med:

– Jag förstod att när vi arbetar hälsofrämjande kommer vi åt hedersnormerna. Men då måste vi också fråga hur de har det därhemma, om de får umgås med vem

de vill, om de får ha fritidsaktiviteter. Allt detta handlar ju om deras hälsa.

Förutom fördjupade kunskaper om hederskultur fick de också råd om hur kunskaperna kan förmedlas i undervisningen, inte minst inom kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer. Det handlar dels om att elever ska lära sig mer om hederskulturen, dels att skolorna ska bli bättre på att upptäcka utsatta.

– Det ena hänger ihop med det andra. Med ökade kunskaper både hos oss och

Kuratorn
Janna Häger
gick också
Skolverkets
utbildning
om heders-
kulturer.

Nya skolan i Lilla Edet.

hos eleverna kan vi också upptäcka fler fall, säger Sative Andersson Lilja.

Hennes telefon ringer.

– Det är socialtjänsten, jag måste ta det.

När hon lagt på:

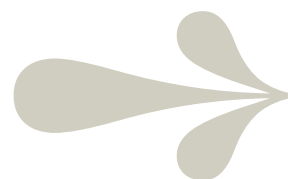
– Det handlade om ett fall där heder kan vara inblandat, men förmodligen inte. Detta är en av lärdomarna som vi dragit, att bara för att det uppstår problem för ett barn vars familj kommer från ett land där hedersnormer är vanliga, behöver inte heder vara orsaken.

Hon har ett tätt och bra samarbete med socialtjänsten och har skickat in många orosanmälningar genom åren.

– Vi har haft flera fall där socialtjänstens beslut har varit beroende av information från oss. Det vittnar om hur stor roll skolan har i det här arbetet.

NYA SKOLAN HAR 150 elever, varav drygt hälften har utländsk bakgrund, de flesta från Mellanöstern. Sative Andersson Lilja tar med oss till en lektion i samhällskun-

Sative Andersson Lilja menar att det går att göra skillnad, även om det kan ta många år.

”Jag har hört vissa säga att sex är helt förbjudet före äktenskapet.”

Lovisa Svenungsson Eklund

skap i högstadiet för att visa hur en lektion kan se ut där man flätar in kunskaper om hedersrelaterat våld och förtryck.

När alla tolv elever släntrat in efter sin idrottslektion inleder försteläraren Lovisa Svenungsson Eklund med att be eleverna möblera stolarna till en halvcirkel.

– Vi ska leka Heta stolen. Det går ut på att jag läser upp ett budskap. Om ni håller med ska ni resa er upp och byta till en tom stol.

Hon börjar lite försiktigt med ”föräldrar har rätt att läsa sitt barns sms”, någon enstaka flyttar på sig. Sedan övergår hon till ett känsligare påstående, i synnerhet för familjer med hedersnormer: ”Alla får vara kär i vem de vill.”

Många byter stol, men det är uppenbarligen en svår fråga för några.

– Om du är homosexuell så vågar du kanske inte säga det, säger en elev.

– Om du är kär i någon så kan det spridas överallt, säger en annan.

Sative Andersson Lilja flikar in en fråga till eleverna:

– Tycker ni att man ska gifta sig om man vill leva tillsammans?

Någon svarar ja, andra nej. Men det är en specifik ordväxling som stannar kvar hos rektorn.

– Jag såg en tv-serie där en flicka tvingades gifta sig med en äldre man, säger en flicka.

Lovisa Svenungsson Eklund ställer följdfrågan om det skulle ”kunna hända i verkligheten i Sverige?”

– Ja, svarar flickan omedelbart.

När vi lämnat klassen efter lektionen återkommer Sative Andersson Lilja till eleven.

– Under Skolverkets utbildning lärde vi oss att elever kan börja prata om andra som utsatts för förtryck för att slippa prata om sin egen situation. Den här flickan skulle kunna vara ett exempel på det.

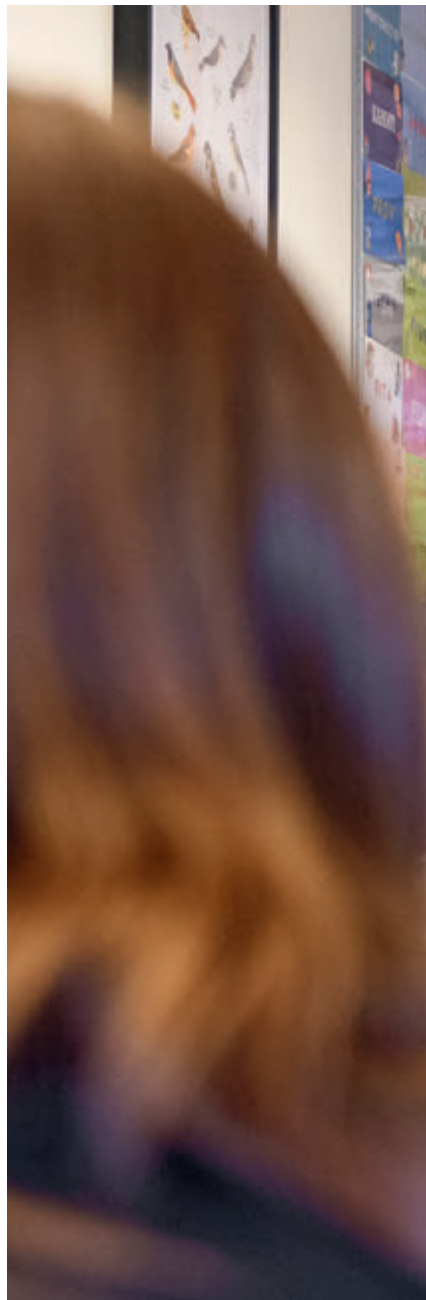
Sative Andersson Lilja kan inte avgöra om flickan lever i en familj med hedersnormer, men hennes svar skulle kunna tyda på

det. Därför håller de ett extra öga på henne.

Lovisa Svenungsson Eklund berättar att barnen var lite försiktigare än vanligt i sina svar då både rektor och media var på plats.

– Tidigare har jag hört vissa säga ”absolut, man måste gifta sig” och ”sex är helt förbjudet före äktenskapet”.

LOVISA SVENUNGSSON EKLUND och Sative Andersson Lilja berättar att personen tillsammans resonerar sig fram till hur

Försteläraren Lovisa Svenungsson Eklund flätar in kunskaper om hedersrelaterat våld och förtryck i olika ämnen.

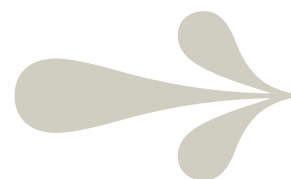
hedersfrågorna löpande ska kunna komma in i undervisningen i olika ämnen. Hittills har de använt sig av olika kortfilmer som berört patriarkala strukturer och tvångsgifte. Och i biologin har Lovisa Svenungsson Eklund till exempel visat hur en könsstympad flicka kan se ut och berättat om myten med mödomshinnan.

– Undervisningen skiljer sig mellan olika åldersgrupper, förklarar Sative Andersson Lilja och fortsätter:

– På lågstadiet kan det handla om att få leka med vem man vill. Och om språket. Redan i förskoleklass kan vi få höra "Knulla din mamma!"

Ja, ett fult språkbruk kan faktiskt börja ännu tidigare. Sative Andersson Lilja är utbildad lärare i fritidshem och kom till skolan redan 2009 då hon började på Nya skolans egen förskola.

– En pojke på fyra år som nonchalerade mig förklarade att "jag behöver inte lyssna

”Många fler barn och ungdomar kan bli hjälpta om skolorna verkligen tar tag i detta.”

Sative Andersson Lilja

på kvinnor, det har min pappa sagt”. Jag tog självfallet upp detta med pappan. Och kort därefter hade familjen lämnat förskolan.

Detta är ett dilemma: går man för hårt fram riskerar man att tappa barnen. Risken är mindre när de väl börjat i skolan, men då kan föräldrar byta skola i hopp om att den ska vara mindre hård. Hur får man då med sig föräldrarna i dessa nödvändiga värderingsförändringar?

– Genom att berätta för dem att man sätter deras barn främst. Om en förälder till exempel ber att barnet inte ska vara med på idrotten, på skolresan eller på lektionen i religion så ska man inte berätta hur fel

föräldern har. Man ska berätta hur bra det kommer att gå för eleven i skolan när hon deltar i allt detta.

Det finns dock stunder då Sative Andersson Lilja misströstar.

– Hemmet väger tyngre än skolan, så är det bara. Vi kan tala i timmar om barnkonventionen, om deras rätt till sina egna kroppar. Men om familjen säger något annat där hemma, då blir det svårt.

Ändå tror hon att många fler barn och ungdomar kan bli hjälpta om skolorna verkligen tar tag i frågan.

–Det går att göra skillnad, även om det kan ta många år. ■

Detta säger läroplanen

- Det är rektors ansvar att "kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer samt kunskaper om hedersrelaterat våld och förtryck behandlas återkommande i utbildningen".
- "Intolerans, förtryck och våld, till exempel rasism, sexism och hedersrelaterat våld och förtryck, ska förebyggas och bemötas med kunskap och aktiva insatser."

Källa: Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr22)

Detta är hedersförtryck

Ur regeringens definition (förkortad): "I hederstänkandet står föreställningar om oskuld och kyskhetsfokus, familjens rykte och anseende ses som avhängigt flickors och kvinnors faktiska eller påstådda beteende. Kontrollen kan sträcka sig från vardagliga former av begränsningar som berör kläddval, socialt umgänge och rörelsefrihet – till livsval som utbildning, jobb och giftermål. I sin mest extrema form resulterar hederstänkandet i hot om våld, våld och dödligt våld."

Förbundsordförande
Ann-Charlotte Gavelin
Rydman vid panel-
debatten i Almedalen.

Förbundet vill sjösätta digitaliseringsstrategi

Har digitaliseringen gått för långt? Är den ett misslyckat experiment? De frågorna diskuterades vid ett fullsatt panelsamtal på årets Almedalsveckan där även Sveriges Skolledare deltog.

Text och foto: Lenita Jällhage

Utgångspunkten för paneldebatten var regeringens beslut i maj att riva upp Skolverkets förslag till ny digitaliseringsstrategi, efter kritik från bland annat barnläkare och hjärnforskare. Strategin var tänkt att träda i kraft från 2023 och gälla fram till 2027.

Skolminister Lotta Edholm (L) uttalade i samband med beslutet att digitaliseringen i förskolan och skolan hade varit ogenomtänkt och förhastad på sina håll. Hon hävdade vidare att vissa huvudmän hade tagit digitaliseringen som intäkt för att det inte behövs papper, penna och läroböcker.

I den expertpanelen i Almedalen fanns representanter SKR, Elevernas riksförbund, forskningsinstitutet RISE, Swedish Edtech Industry, Sveriges Skolledare med flera.

Jannie Jeppesen, vd Swedish Edtech

Industry, konstaterade att hon inte förstod meningen med skolministerns utspel, men om hon skulle tolka det välvilligt så kanske det handlade om en intention att stoppa "dumdigitaliseringen".

En majoritet i panelen menade att det behövs en digitaliseringsstrategi för att säkra likvärdigheten för eleverna för att alla elever ska få samma möjligheter. Om det inte finns en strategi så finns det heller inget att följa upp och den digitala utvecklingen i skolan skulle då riskera att spreta ännu mer åt olika håll, ansåg man.

FÖRBUNDSORDFÖRANDE Ann-Charlotte Gavelin Rydman, från Sveriges Skolledare ansåg att det var viktigt att få en digitaliseringsstrategi på plats så fort som möjligt:

– Digitaliseringen är inte ett självändamål utan ett stöd för verksamheterna. Det behövs en nyanserad debatt kring detta. Digitaliseringsstrategin behövs för stöd och riktning i skolorna. Den behöver höra ihop med allt annat som sker i skolan och en avsaknad kommer att påverka likvärdigheten, sade hon. ■

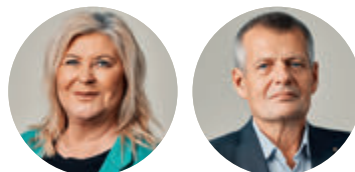
120 000

Så många polisanmälningar har Brottsförebyggande rådet, Brå, utgått från i en ny studie gällande unga brottsoffer. de poängterar skolans viktiga roll då många brott polisanmäls efter att skolans personal agerat.

Läs mer på [Skolledaren.se](https://skolledaren.se)

"Vem tar hand om oss i en krissituation?"

Sveriges Skolledare menar att skolan måste vara en nationell angelägenhet vid en krissituation. Läs mer om förbundets rapport på [Skolledaren.se](https://skolledaren.se) om hur säkerheten och krisberedskapen ser ut på Sveriges skolor.

Förbundsordförande Ann-Charlotte Gavelin Rydman och Matz Nilsson.

15 september

Hög tid att nominera till nya förbundsstyrelsen

Valberedningens arbete är i full gång inför Sveriges Skolledares kongress i maj 2024. Fram till den 15 september kan du som yrkesverksam skolledare och medlem i Sveriges Skolledare nominera eller själv nomineras till någon av förtroendeposterna på riksnivå.

Anders Carlsson-Lennström och Lena Brännholm är valberedningens ordförande. I detta första val efter att förbundet bildades 1 januari i år kommer valberedningen särskilt att titta efter nominerade som kan marknadsföra förbundet, den nya värdegrunden och visionen och vara en motor i att bygga det varumärke som Sveriges Skolledare står för.

Läs mer på [Skolledaren.se](https://skolledaren.se) och på Sveriges Skolledares webbplats.

FÖRFATTARINTERVJU

"Inget är viktigare än att prioritera läsning."

En femtedel av alla niondeklassare har inte tillräcklig läsförmåga för att förstå en text. Maria Heimer riktar sig med sin bok "Leda läsfrämjande" till skolledare och skolutvecklare för att fånga upp läsningen redan i förskolan.

Text: Anna-Klara Aspegren

När Maria Heimer skulle disponera sin bok "Leda läsfrämjande" resulterade det i tre kapitel: ett kapitel om läsning i förskolan, ett om läsning i skolan (F–9 och gymnasieskolan) och ett om skolbiblioteket. Det säger en hel del om var hon menar att fokus ligger.

– All forskning visar att man lägger grunden för sin läsförmåga redan i förskoleåldern. Det är där och då lusten väcks, intresset uppstår och vanan skapas. Den grunden har stor betydelse för elevers läsförmåga och läsutveckling. Och högläsning ska finnas med ända upp i gymnasiet för att bibehålla läsmotivationen och stötta elevernas ordförrädsutveckling, säger Maria Heimer.

Att skolbiblioteket får ett eget kapitel beror på det faktum att många skolor inte har ett bibliotek trots att det står i läroplanen.

– Det är rektors ansvar att se till att skolan har ett bibliotek. Det är en av nycklarna till elevers läsförmåga, menar Maria Heimer.

Samtalet är också en av nycklarna, poängterar Maria Heimer.

– Vi måste prata om det vi läser. Forskning visar att vi pratar för lite i skolan om det vi läser. I samtalet med andra får man hjälp att förstå och tolka en text, man kan koppla texten till sig själv och sin omvärld och ta del av hur andra tänker.

BOKEN "LEDA LÄSFRÄMJANDE" riktar sig till rektorer, politiker och skolutvecklare – alla som ska skapa förutsättningar för läsning från förskola till och med gymnasiet.

Den innehåller konkret handledning för att skapa en hållbar läsfrämjande struktur och handlar både om vilken kompetens

Maria Heimer

Utbildad lärare och skolbibliotekarie, tidigare verksam som utvecklingspedagog med fokus på språk-, läs- och skrivutveckling. Maria har även arbetat med skolbiblioteksutveckling och har omfattande erfarenhet av utvecklingsarbete i förskola och skola och av att utveckla barns och elevers läsning. Nu verksam som författare, föreläsare och handledare.

Aktuell med: Leda läsfrämjande – Om barns och elevers läsning och hur den kan utvecklas
(Studentlitteratur)

pedagogerna behöver ha och om hur rektor på olika sätt kan skapa goda förutsättningar för alla barns och elevers läsutveckling.

– Till dem som säger att det inte finns tid för läsning i större omfattning, eller att man inte har råd med skolbibliotek: vänd på det! Vad är viktigare än att prioritera det läsfrämjande arbetet? Har vi råd att inte arbeta medvetet med läsfrämjande? Det är grunden för varje individs livslånga lärande och för det demokratiska samhället. ■

2 BOKTIPS

Metoder som ger arbetsglädje

Hitta rätt – i stället för att leta fel
Gunnel Ryner
(Lyfta förlag)

"Ett lyckopiller" säger en av recensenterna av boken "Hitta rätt", och det kan väl vara härligt att börja terminen med!

Beteendevetaren Gunnel Ryner har samlat metoder som lösningsfokus och forskning inom positiv psykologi och styrkepsykologi. Innehållet syftar till att ge konkreta verktyg för att upptäcka och förstärka det goda, hitta lösningar, tillvarata styrkor, lära av framgångar och bygga utveckling på det som fungerar bra. Som skolledare kan du med detta hjälpa din arbetsgrupp till stolthet, arbetsglädje och goda resultat.

Så skapar du resultatlyft

Skolanalysen
Roger J Danielsson
och Jan Söderlund
(Skoldialogen)

Boken "Skolanalysen" har underrubriken Praktiska verktyg för hur du når till kärnan och skapar resultatlyft och utgår från tre centrala perspektiv; strukturkvalitet, processkvalitet och resultatbetyg. Dessa vävs samman till en helhet och lär ut hur man skapar ett systematiskt kvalitetsarbete.

Författarna ger exempel på hur man analyserar kunskapsutveckling och undervisningens resultat på klassnivå, stadienivå, skolenhet och huvudmannanivå i grundskolan. Boken innehåller även checklistor och bilagor som går på djupet, bland annat med jämförande resultat över tid – både lokalt och nationellt.

SOFIA EGEHOLM

"Rektorsutbildningen är början till nästa steg"

"Ofta slås jag av vikten i skolledarjobbet, men jag kan även känna otillräcklighet"

På väg med skolledarkursare för två dagars rektorsinternat. I bilen avhandlas det senaste – tjänstefördelning, lektionsbesök, elevhälsomöten och ett och annat elevminne. Vi enas om att det är så lika men ändå så olika på våra skolor. Diskussion och kommunikation är ofta nyckeln till ökad förståelse. Väl framme har vi skiftat fokus och enats att tänka nytt, bredare och större.

Detta är tredje och sista året på rektorsprogrammet. I januari är det slut – eller början till nästa steg, beroende på hur man ser på det.

I min basgrupp finns skolledare från förskolan, grundskolan, gymnasieskolan och vuxenutbildning. Det är två fullspäckade dagar med föreläsningar, workshops och reflektioner såväl enskilt som i grupp. Kurslitteraturen läser vi inför internaten och det är fullt fokus under våra pass.

Vi förväntas lägga 20 procent av vår arbetstid på studier. Det låter bra i teorin, men det är inte enkelt att delegera den procentsatsen av arbetsuppgifter till andra i organisationen, så det blir ibland kvällar, helger och läsdagar som bäst.

ATT VILJA OCH bli skolledare är dock ingen enkel historia. Det är först som anställd skolledare du kan ansöka till rektorsprogrammet. Detta gör man via sin chef. Det innebär tyvärr ett så kallat Moment 22. För hur får man en skolledartjänst utan erfarenhet eller diplom?

För att ta steget till skolledare, utan att ha en tjänst, tvingas du lita på välvilja och på rektorer som vågar satsa på ett oprövat kort. Flera av mina kurskamrater har varit förstelärare och fått första skolledarjobben på samma skola, eller startat egen förskola och då blivit chef. I vissa kommuner finns kortare skolledarutbildningar, men inte i alla, vad jag känner till. Apropå likvärdighet. En lösning kunde vara en generell grundläggande ledarskapsutbildning för pedagoger som vill bli skolledare. Blivande biträdande rektorer söker sedan och får den nödvändiga och betydande fördjupning som rektorsprogrammet ger.

FÖRSTA ÅRET VAR det juridik med lagar och förordningar, andra året företagsekonomi och nyckeltal. Detta tredje och sista året är temat vårt eget ledarskap. Ofta slås jag av vikten i skolledarjobbet, men jag kan även känna otillräcklighet. Jag ska värna elever och deras vårdnadshavare, personal, samhället och politiken på en och samma gång. Tänka stort och samtidigt vara här och nu. Utvecklingsinriktat ledarskap i stället för administrativt ledarskap.

Men så knackar en elev i årskurs 4 på. Hen vill byta ut sin utlästa bok. Jag har nämligen ett litet mellanstadiebibliotek och en så kallad latjolajbanlåda på mitt rum. Vi pratar om vad boken handlade om och att det är hamburgare till lunch i morgon. En snabb inblick i en elevs liv, långt ifrån skoljuridik och nyckeltal (ursäkt mina föreläsare från utbildningen) och jag får ny kraft att lösa några problem till och tänka nya tankar.

ATT GÅ FRÅN undervisande lärare för barn till att leda vuxna är en process. Det tog ett tag innan jag vände mig av med att få feedback kontinuerligt av mina elever till att få positiv eller negativ återkoppling av min personal.

Jag arbetade som lärare, arbetslagsledare, mentor och förstelärare i över tjugo år innan jag blev skolledare och det är värdefullt då man är pedagogisk ledare för sin verksamhet. Jag har världens bästa jobb där jag aldrig kommer bli fullärd, inte heller efter rektorsutbildningen. Och det vill jag inte heller bli.

Snart ses vi kursare igen. Då har vi läst ny litteratur. Jag ser fram emot att få tänka stora och små tankar igen i inspirerande miljö. Rektorsprogrammet har gett mig vänner för livet med gemensamt intresse för utbildning och skolledning. Till er andra som inte bestämt er: gå rektorsutbildningen! Det är stundtals jobbigt men också toppen. ■

Sofia Egeholm,
biträdande
rektor 4-6,
Stockholms stad

Första talarna klara för skolledarnas viktigaste mötesplats

Nordiska Skolledarkongressen 19-20 mars 2024

Bildning · Elevhälsa · Språkutveckling · PISA-resultat
Läsfrämjande · AI · Arbetsmiljö · Stora Skolledarpriset
Framtidsspaningar · Inspiration · Internationell utblick

Säkra din
plats!

Nordiska
Skolledar-
kongressen

19-20 mars 2024, Svenska Mässan, Göteborg
Arrangeras av Svenska Mässan och Sveriges Skolledare
www.skolledarkongressen.se

”VI VILL VARA DEN SAMLADE
RÖSTEN FÖR SKOLAN IN I
FRAMTIDEN”

Tomas Bergqvist,
kommunikations- och
marknadschef på
Sveriges Skolledare.

KAMPANJ RAMAR IN SKOLLEDARNAS DAG

Skolledarnas dag blir speciell i år. Det är den första sedan det nya förbundet bildades och del av en större kampanj för ökad kännedom.

– Vi vill positionera oss som den samlade rösten som leder svensk skola in i framtiden, säger Tomas Bergqvist, kommunikations- och marknadschef på Sveriges Skolledare.

Text: Sten Feldreich

Skolledarnas dag firas normalt den 3 september, men eftersom det är en söndag flyttas dagen i år till den 1 september, en fredag.

– Skolledarnas dag ingår i en större kampanj för att göra vårt nya förbund känt hos allmänhet, maktavare och presumtiva medlemmar, säger Tomas Bergqvist, kommunikations- och marknadschef för Sveriges Skolledare.

Sveriges Skolledare – fackförbundet för rektorer och chefer i utbildningssektorn, bildades den första januari i år när Sveriges Skolledarförbund och Lärarförbundet Skolledare gjorde gemensam sak och samlades i ett enda förbund. Under månaderna som gått har det nybildade förbundet lagt grunden för den kampanj som drar i gång vecka 33 och pågår under fyra veckor. Primärt är syftet att öka kännedomen om organisationen och varumärket.

– Vi vill positionera oss som den samlade rösten som leder svensk skola in i framtiden. Vi vill vara den främsta rösten för ledare inom utbildning och arbetar för att ge skolledare bättre förutsättningar för att vara just skolledare, säger Tomas Bergqvist, som håller i kampanjen.

KAMPANJEN RIKTAR SIG till aktörer inom utbildningsområdet i stort och till skolledare som ännu inte är medlemmar. Den rullar i gång i samband med skolstarten under vecka 33. Först i egna kanaler, så som Facebook, Instagram och LinkedIn.

– Vi släpper ett specialavsnitt av video-podden Skolledarkvarten med våra båda ordföranden Ann-Charlotte Gavelin Rydman och Matz Nilsson. Vi skickar också ut två nyhetsbrev till förtroendevalda med information om kampanjen och om Skolledarnas dag.

Tomas Bergqvist

”Vi vill positionera oss som den samlade rösten som leder svensk skola in i framtiden.”

Kampanjen fortsätter och följs upp med digital annonsering i sociala medier och på webben, inklusive sökordsmarknadsföring och displayannonser. Eventuellt tillkommer även printannonsering i ett senare läge.

– Det här är ett sätt att visa Sveriges Skolledares nya profil för allmänheten.

SKOLLEDARNAS DAG ARRANGERAS nu för tolfte året och är en manifestation för att uppmärksamma Sveriges viktigaste chefer: Skolledarna. Inför Skolledarnas dag finns ett helt nytt profilmaterial framtaget.

– Ett paket med broschyrer, pennor, godis, och ballonger finns att beställa från förbundet för alla som arrangerar lokala aktiviteter på Skolledarnas dag.

Vad som görs på Skolledarnas dag är upp till varje lokal arrangör att bestämma. På större orter är det inte ovanligt med något samlat arrangemang där maktavare och skolpolitiker deltar.

– Vår förhoppning är att kampanjen genom vår ökade synlighet och lokala arrangemang ska göra det lättare för medlemmar att värva en kollega.

Nya profilprodukter som vattenflaskor, nyckelband, block, pennor är också resurser att använda lokalt för att öka synligheten för förbundet och underlätta arbetet med medlemsvärvning. De kan beställas från förbundet. ■

DET FINNS EN SPECIELL
PLATS DÄR SVERIGES
SKOLLEDARES
ANSTRÄNGNINGAR
SKA SYNAS.

LÖNEKUVERTET
KALLAS DET.

Som skollärdare har du både ett stort ansvar
samtidigt som du utvecklår den svenska
skolan. Det ska märkas på din lön.

SVERIGES
SKOLLEDARE

ALLT DETTA FÅR DU SOM MEDLEM

Fackligt stöd, försäkring, kompetensutveckling och rabatter. Allt det, och mycket mer, får du som medlem i Sveriges Skolledare. Hitta intressanta erbjudanden som passar dig.

Fackligt stöd

Det fackliga företräderskapet i Sveriges Skolledare präglas av en hög kompetens och ett stort engagemang.

- Chefsrådgivning, med arbetsrättsligt stöd och förhandlingshjälp.
- Lönestatistik.
- Lönerådgivning.
- Stöd till lokala förtroendevalda.

Trygghet & ekonomi

Som medlem i Sveriges Skolledare blir du erbjuden ett förmånligt paket av försäkringar och banktjänster.

- Sveriges bästa inkomstförsäkring. Som medlem kan du få ersättning i upp till 200 arbetsdagar. Ersättningen är 80 procent av lönen upp till en månadslön på 100 000 kronor.
- Medlemsförsäkringar för extra trygghet, bland annat olycksfallsförsäkring, sjukförsäkring, livförsäkring, hemförsäkring och bilförsäkring till förmånliga villkor.
- Banktjänster och medlemslån via Danske Bank, SEB och Swedbank.
- Pensionsrådgivning.

Utveckling & inspiration

En kontinuerlig kompetensutveckling är viktig för att du som ledare ska kunna utvecklas som chef och ledare i en kunskapsorganisation. Vi erbjuder dig som medlem ett urval av speciellt inriktade kompetensutvecklingsmöjligheter.

- En rektors första 100 dagar – stödmaterial och verktyg för dig som är ny i tjänsten.
- Skolledarkvarten – digitalt veckomöte för medlemmar och förtroendevalda.
- Event och utbildningar: Nordiska Skolledarkongressen m.fl.

Rabatter & erbjudanden

Dra fördel av styrkan i ditt medlemskap med förhandlade rabatter på bland annat resor, hotell och många speciella rabatter.

- Benify – hundratals erbjudanden för dig som är medlem.
- Res och bo billigare – rabatter på resor, tåg och båt till hotell och andra semesterboenden.
- Läsning med medlemsrabatt.
- Folkklådan – en krisberedskapslåda till medlemspris.
- Bokrabatter.

Mer information och länkar till alla erbjudanden hittar du på sverigesskolledare.se

Nyhet!

Utforska en ny värld av lärande!

Nu lanserar vi Exploro, en helt ny typ av läromedelstjänst som med en enda licens ger lärare och elever tillgång till **alla ämnen för hela 4-9**. Varje ämnesportal är uppbyggd kring färdiga arbetsområden och aktiviteter som skapar variation i undervisningen och uppmuntrar eleverna att undersöka, utforska och diskutera.

Läs mer och testa! På exploro.se

gleerups

SMART®

Lärare behöver rätt arbetsverktyg

SMART Board® iQ

Sveriges
mest
köpta

Köp 3
betala
27 990 kr
per skärm

Sveriges mest köpta

Tre SMART Board iQ MX

Webbinarier och användarforum

Kostnadsfri mjukvara

På svenska

Logga in för att nå ditt innehåll

GDPR

Multitouch på Chromebook,
Mac och Windows

ENERGY STAR® -certifierad
Konfliktfria mineraler och material

Automatiska uppdateringar och
SMART Remote Management

Integration med Google Drive och
Microsoft Teams

Paketpris 83 970 kr*

smartboard.se | info@netsmart.se | 010-150 06 00

*Priser ex moms, frakt, installation och kemikalieskatt.

Erbjudandet gäller så långt lagret räcker, längst tom den 29 September 2023.

Alla kampanjer:

netsmart